

VESTNIK

Letnik XXI.

Celovec, petek, 9. december 1966

Štev. 49 (1280)

PRORAČUNSKA RAZPRAVA V DEŽELNEM ZBORU:

Ločitev duhov ob vprašanju manjšine

Morda bolj kot kdajkoli prej je prišlo v koroškem deželnem zboru do jasne ločitve duhov prejšnji teden, ko je bilo med proračunsko razpravo govora tudi o vprašanih slovenske narodne skupine na Koroškem. Zastopniki FPÖ so namreč ob tej priložnosti znova pokazali svoje protislovensko iz zastarele miselnosti izvirajoče nastojanje, medtem ko so predstavniki ostalih strank nedvomno povedali, da je treba stremeti za mirnim in enakopravnim sožitjem obeh narodov v deželi. Ta jasna opredelitev je vsekakor razveseljiva in kaže, da tudi na Koroškem vedno bolj prodira miselnost, kakor jo narekujejo sodobni pogledi na današnji ustroj človeške družbe, ki povsod stremi za koeksistenco in sodelovanjem v malem in velikem.

Živčno reakcijo FPÖ-jevskih zastopnikov je sprožil zlasti komunistični poslanec Kalt, ki je zahteval dosledno izvajanje določil člena 7 državne pogodbe ter posebej opozoril na potrebo po uvedbi slovenskega uradnega jezika in dvojezičnih krajevnih napisov na ozemlju, kjer živi slovenska manjšina. FPÖ-jevcem je bilo to očitno preveč in so spet prišli s svojo zahtevo po ugotavljanju manjšine ter govorili

o „domovinski zvestobi“, kakor jo pač oni pojmujejo. Poleg tega so terjali ukinitvev subvencije avstrijski ligi za človekove pravice, češ da je posredovala neresnične podatke o Slovencih za „Avstrijski leksikon“, ki ga je zaradi tega treba uničiti.

Odločen odgovor je FPÖ-jevcem dal socialistični poslanec Guttenbrunner, ki je ugotovil, da je vseeno ali se knjige uradno uničijo ali pa se na cesti javno zažgejo, kot se je dogajalo v preteklosti. Posebej je poudaril, da je treba na Koroškem končno prenehati z delilivjo prebivalstva v veliko domovini zvesto večino, ter majhno manjšino, ki domovini baje ni zvesta, kajti „niti enega samega dokaza ni, da bi bili ti, ki se priznavajo k slovenski manjšini“, domovini Koroški in republikli Avstriji manj zvesti kot ostali prebivalci“. Komunistični poslanec Kalt je ugotovil, da so FPÖ-jevci razumljivo proti ligi za človekove pravice, saj se FPÖ še vedno ni distancirala od zločinov nacističnega režima; poslanec Lubas (SPÖ) pa je FPÖ-jevce vprašal, če resno mislijo, da je takratni duh „Kärntner sprich deutsch!“ še vedno merodajen. V svojem zaključnem govoru je tudi deželni glavar Sima zavzel stališče

k tem vprašanjem ter naglasil, da je Koroška domovina vseh deželanov ter mu nihče ne bo mogel zabraniti njegovih prizadevanj za odstranitev vseh pragrad med obema narodoma na Koroškem ter za zagotovitev mirnega sožitja ob svobodnem razvoju vseh kulturnih dobrin.

Na splošno pa je proračunska razprava potekala razmeroma mirno ter so zastopniki posameznih strank ostali stvarni tudi v svojih kritičnih pripombah k podrobnim postavkam. Veliko je bilo govora o posledicah trikratnih poplav, o težavah, v katerih se je znašlo premoženstvo, o ukrepih za zagotovitev stalnih delovnih mest, o naporih za izgradnjo šolstva ter zdravstvenih in socialnih ustanov. Nekoliko bolj kočljiva je postala debata ob vprašanju gradbenega škandala, vendar je tudi pri tem ostala v določenih mejah, kar je s

Nacistični zločini niso pozabljeni

Vodja dokumentacijskega centra za odkrivanje nacističnih zločinov na Dunaju ing. Simon Wiesenthal je izjavil, da bo Amerika izročila Avstriji vojno zločinko Hermine Braunsteiner, ki bo zaradi zločinov v koncentracijskem taborišču Majdanek prišla pred porotno sodišče v Grazu.

Ta zločinka je najprej „delovala“ v taborišču Ravensbrück ter je bila zaradi te dejavnosti obsojena na 3 leta zapora. Njeni zločini v taborišču Majdanek so bili odkriti šele pozneje in se bo zanje morala zagovarjati na novem procesu. Trenutno živi poročena v Ameriki, gotovo prepričana, da je njena dejavnost v nacistični dobi že pozabljena.

U Tant ponovno izvoljen

za generalnega sekretarja OZN

Glavna skupščina OZN je soglasno potrdila ponovno izvolitev U Tanta za generalnega sekretarja svetovne organizacije za prihodnjih pet let. Prav tako soglasno je predhodno sprejel priporočilo o njegovem imenovanju tudi varnostni svet. Ponovno izvolitev U Tanta so predstavniki 121 držav pozdravili z velikim navdušenjem in mu s tem izpričali zaupanje v njegova prizadevanja za uspešno izpolnjevanje odgovornih nalog OZN.

Kakor znano, je U Tant pred meseci napovedal svoj odstop, ker ni našel razumevanja v svojih prizadevanjih za mirno rešitev vietnamskega vprašanja. Ob ponovni izvolitvi je sicer izjavil, da se v zadnjih tednih na mednarodnem pozorišču in v svetovni organizaciji ni nič spremenilo oziroma da ni bilo nobenih novih elementov, ki bi lahko neposredno vplivali na njegovo »dokončno odločitev«. Toda spričo splošnega razpoloženja v prid temu, da bi ostal generalni sekretar, je U Tant ugotovil, da je kljub vsem neprilikam vendarle najpametneje, če ostane na dosedanem položaju. V tej izjavi je poudaril, da je OZN zdaj edini in najprikladnejši center za povezovalne akcije za mir ter sodelovanje med deželami in narodi.

Kar se tiče U Tanta osebno, je že v prvih trenutkih, odkar je prevzel funkcijo za novo delovno dobo, napovedal trdno odločnost, da nadaljuje boj v duhu prav tistega programa, ki ga je predložil takrat, ko je napovedal svoj umik. To vlogo pojmuje predvsem kot aktivno delovanje za mir v Vietnamu, za pravičnost do vietnamskega ljudstva.

priznanjem ugotovil celo dr. Weissmann, ki je bil pred začetkom proračunske razprave namesto ing. Truppeja izvoljen in zaprišežen za novega namestnika deželnega glavarja.

Po 30-urni razpravi, med katero se je k besedi oglasilo 92 govornikov, je bil deželni proračun za leto 1967 sprejet z glasovi vseh strank.

Nova nemška vlada

Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, je bila v Zahodni Nemčiji prejšnji teden sestavljena nova vlada, ki jo na podlagi sporazuma o »veliki koaliciji« sestavljata CDU/CSU in SPD. Polžaj kanclerja je prevzel Kurt Kiesinger (CDU), medtem ko je vicekancler postal dosedanji župan zahodnega Berlina in predsednik socialdemokratov Willy Brandt, ki hkrati vodi tudi zunanje ministrstvo. Krščanski demokrati (vključno bavarskih krščanskih socialcev) imajo v novi vladi poleg tega še deset ministrov, socialni demokrati pa osem. Za najbolj osporavanega člana nove vlade velja Franz Josef Strauss, predsednik bavarske CSU.

Obtožbe proti ÖVP

v parlamentu na Dunaju

Drugi teden razprave o državnem proračunu za leto 1967 pokaže v mnogo ostrejših spopadih med vladno ÖVP ter opozicijo, kot je bilo to prejšnji teden. V zadnjih dneh je parlament med drugim razpravljal o vprašanih državne obrambe, socialne uprave, trgovine in gradbeništva, torej v problematiki, pri kateri sta imeli SPÖ in FPÖ dovolj argumentov, da z vsjo ostrino naslopiča proti sedanjemu ministru in njegovi enostrankarsko pobarvani politiki.

Glavni »žrtvi« težkih obsodb sta bila nedvomno obrambni minister dr. Prader, kateremu opozicija očita, da izvaja v vojski strankarsko politično nasilje, medtem ko so očitki zaradi zloglasnega gradbenega škandala šli na račun ministra dr. Bocka, čeprav le-ta po novi razdelitvi ministrskih funkcij ni več pristojen za državne gradnje.

Med razpravo so bile proti osem ministrom izrečene najtežje obdolžitve, ki so dosegle višek v zahtevi po odstopu. Opozicijski stranki sta tudi sicer ostro kritizirali

Človek in njegove pravice

Pred osemnajstimi leti — 10. decembra 1948 — je glavna skupščina OZN sprejela in objavila splošno deklaracijo o človeških pravicah. V spomin na ta zgodovinski dogodek je bil 10. december razglašen za Dan človekovih pravic in ga vsako leto praznujejo po vsem svetu.

Ko bomo torej jutri obhajali Dan človekovih pravic, se bomo bolj kot sicer zamislili v vprašanje, kako je danes s pravicami človeka. Gotovo je človeštvo v teh osemnajstih letih napravilo silen korak naprej — tudi na področju uveljavljanja človekovih pravic. Kolonializem je v teh letih čedalje bolj nazadoval in mnogi narodi so si z oboroženim ali z diplomatskim bojem priborili svojo neodvisnost in svobodo. Zato ni nič čudno, da so načela deklaracije o človekovih pravicah, ki so dobila svojo potrditev v mnogih ustavnih, zakonskih in sodnih formulacijah širrom sveta, našle še poseben odziv v ustavah novoosvojenih dežel.

Na drugi strani pa moramo ugotoviti, da se v nekaterih državah še vedno nadaljuje politika rasne diskriminacije, da se ljudem odrekajo najosnovnejše pravice samo zato, ker je njihova koža drugačne barve. Torej je potrebno, da se boj za dosledno izvajanje deklaracije o človekovih pravicah nadaljuje tudi danes.

Človekove pravice povezujejo pravice skupnosti in posameznika; pravica, ki zanika drugo, ustvarja krivico. Seveda je absolutno govorjenje o človekovih pravicah in svobodi zgolj prazna fraza. Brez gospodarskih, socialnih in kulturnih pogojev tudi na videz proklamirana pravica ne pomeni ničesar. Zato pomeni boj za človekove pravice predvsem boj za vsestransko enakopravnost, za uveljavitev takih pogojev, v katerih se bo vsak posameznik in se bo vsaka skupnost lahko svobodno razvijala. Napredek je namreč nujnost človekove pravice do življenja; v prihodnost stremišča težnja nas vseh mora biti, da bi bili vsi ljudje tega sveta prosti, z enakim dostojanstvom in enakimi pravicami, tako da bi, obdareni s pametjo in z zavestjo, lahko ravnali drug z drugim kakor bratje.

V tej luči tudi koroški Slovenci gledamo Dan človekovih pravic. Nam se sicer ni treba bojevati proti oblikam klasičnega kolonializma ali proti politiki apartheida. Toda tudi naš boj za narodno enakopravnost je v bistvu del velike borbe za tista načela, ki jih vsebuje leta 1948 sprejeta deklaracija in ki jih je naša država prevzela v svojo zakonodajo. Po teh načelih pripadajo vsakemu posamezniku in vsaki skupnosti ne glede na njeno številčno moč enake pravice — pravice do svobodnega in enakopravnega gospodarskega in kulturnega razvoja. Da te pravice slovenski narodni skupnosti na Koroškem še niso priznane v polni meri, so morali priznati tudi vodilni avstrijski predstavniki, katere ob letošnjem Dnevu človekovih pravic znova pozivamo, da se končno v duhu deklaracije o človekovih pravicah lotijo reševanja in doslednega izvajanja še odprtih določil člena 7 državne pogodbe.

Uresničenje načel deklaracije o človekovih pravicah pa pomeni uveljaviti pogoje, v katerih se lahko uspešno odvija sožitje med enakopravnimi in enakovrednimi ljudmi ter narodi.

proračunsko politiko sedanje vlade, vendar so bile z glasovi ÖVP sprejete vse doslej obravnavane postavke proračuna, o katerem čedalje bolj prevladuje mnenje, da pomeni težko obremenitev širokih plasti avstrijskega prebivalstva.

Evropa in Amerika

preživljata slabo vreme

Tekom zadnjih dni je prišlo v obširnih predelih Evrope in Amerike do silno slabega vremena, ki je povzročilo ogromno škodo.

Posebno je bila spet prizadejana Italija, kjer je večdnevno deževje sprožilo nove poplave zlasti v tistih krajih, ki so bili preplavljeni že ob nedavnih neurjih. Tudi v Britaniji je voda poplavlila in poškodovala številne hiše in prometne zveze, medtem ko je na severni obali Francije divjal močan veter, tako da je bil pomorski promet praktično ustavljen. Močno deževje je prizadelo nekatera področja severne in južne Španije, nad Norveško je divjalo viharno vreme z nalivi in morskim snegom, nemško prebivalstvo ob obali Severnega morja pa je trepetalo pred nevarnostjo poplav.

Podobne vesti pa so prišle tudi iz Amerike, kjer so divjali viharji in snežni meteži. Ponekod je zapadlo 150 cm snega, tako da so bile mnoge ceste povsem zametene, šole pa so morale zapreti. V srednji Argentini pa je prišlo do poplav, ki so zahtevale tudi večje število človeških žrtev.

Novo potrdilo francosko-sovjetskega prijateljstva

Danes se bo zaključil devetdnevni uradni obisk predsednika sovjetske vlade Alekseja Kosigina v Franciji, kjer je imel več važnih razgovorov s francoskim predsednikom de Gaullem. Ob tej priložnosti so bili večkrat poudarjeni dobri odnosi med obema državama ter je bilo slovesno obnovljeno in potrjeno tradicionalno francosko-sovjetsko prijateljstvo.

Mednarodna javnost je obisk predsednika sovjetske vlade Kosigina v Franciji spremljala z velikim zanimanjem, kar je povsem upravičeno, saj sta Kosigin in de Gaulle med razgovori zavzela stališče tudi do važnih mednarodnih problemov, kot so predvsem vojna v Vietnamu, odnosi med Vzhodom in Zahodom, nemško vprašanje ter evropska varnost.

Premier Kosigin je v raznih izjavah, ki jih je podal med svojim biva-

njem v Franciji, zavzel stališče do nemškega vprašanja in do evropske varnosti. Pri tem je opozoril na nevarni razvoj v Zahodni Nemčiji, kjer uspehi neonacistov na nedavnih volitvah v Hessenu in na Bavarskem pomenijo svarilo, ki bi moralo vzbuditi tudi najbolj brezbrizne. »Sile fašizma in vojne, ki so bile poražene na bojiščih med drugo svetovno vojno, prihajajo spet na svetlo, vedno bolj predrzne in izzivalne.« Poudaril je nedotakljivost sedanjih meja na Odr in Nisi ter izjavil, da bi obširen program ukrepov za okrepitev evropske varnosti lahko bil trdna podlaga za konstruktivno izmenjavo stališč. Na račun Zahodne Nemčije je Kosigin dejal, da sedanje stanje v Evropi niti zdaleč ni pomirljivo. Zahteve po reviziji poveljnih meja, ki jih spremljajo zahteve po

atomskega orožju, stalno ogrožajo ravnotežje in mir v Evropi. Govorec o odnosih med Francijo in Sovjetsko zvezo pa je Kosigin ugotovil, da so napore obeh držav, ki težijo k zblizanju držav vzhoda in zahoda, deležni vedno večjega odziva in vedno večje simpatije. »To nam daje gotovost, da je za sedanjo Evropo mogoče in je treba spraviti z dnevnega reda vprašanje nevarnosti vojne.«

Razgovori o neposrednem sodelovanju med Francijo in Sovjetsko zvezo so potekali v duhu medsebojnega razumevanja ter obojestranske pripravljenosti za nadaljnjo okrepitev teh odnosov, ki jih obe državi želita organizirati na daljši rok. Z besedami »Francija je v sruču vsakega sovjetskega državljana« je Kosigin lepo opisal duh, ki je prevladoval med obiskom.

Kancler Klaus v Londonu in vicekancler Bock v Moskvi

Kancler Klaus se je v nedeljo podal na tridnevni obisk v London, kjer je prisostvoval seji predsednikov vlad držav, ki so članice Malega območja za svobodno trgovanje v Evropi (EFTA). Ob tej priložnosti je imel z britanskim premierom Wilsonom tudi bilateralne razgovore o vprašanih, ki zanimajo Avstrijo in Veliko Britanijo.

V sredo pa je vicekancler in minister za trgovino, obrt in industrijo Bock za tri dni na čelu delegacije zvezne gospodarske zbornice in združenja avstrijskih industrialcev odpotoval v Moskvo na razgovore o blagovni menjavi med Avstrijo in Sovjetsko zvezo. V Moskvi se je razgovarjal s podpredsednikom vlade Dimšičem in ministrom za zunanjo trgovino Patoličevim.

Mimo tega, da je bilo v Londonu na dnevnem redu predvsem vprašanje stališča članic EFTA k predvidenemu ponovnemu poskusu Velike Britanije za vstop v EGS, sta bila obisk kanclerja Klause v Londonu in vicekanclerja Bocka v Moskvi gotovo povezana z dvema najbistvenejšima gospodarskima in zunanje-političnima vprašanjema Avstrije: z ukrepi za povečanje avstrijskega izvoza, ki je predpogoj za nadaljnjo rast industrijske proizvodnje, in z vprašanjem aranžmaja med EGS in Avstrijo, ki je bilo po odločitvi 24. novembra na dnevnem redu torkovega zasedanja zunanjih ministrov držav EGS. Po obisku zunanjega ministra Toncica v Parizu, na katerem je bil s tem v zvezi za časa obiska predsednika Podgornega v Avstriji, je namreč francoski zunanji minister Couve de Murville v Bruslju zahteval odložitev obravnave aranžmaja med EGS in Avstrijo od 24. novembra na 6. december. Tako izgleda, da je hotel kancler Klaus v Veliki Britaniji kot podpisnici državne pogodbe še na predvečer zasedanja v Bruslju posredovati v tem vprašanju, medtem ko naj bi vicekancler Bock v Moskvi neposredno zvedel za stališče Moskve na sklepe ministrskega sveta EGS.

Sejo predsednikov držav EFTA je sklical britanski premier Wilson, ki je že prej napovedal, da se bo v naslednjih tednih po-

dal v glavna mesta držav EGS, da pridobi njihove vlade za vstop Velike Britanije v njihovo skupnost. Pred to „turnejo“ hoče doseči pristanek ostalih držav EFTA. Podobno kakor Avstrija se hoče tudi Velika Britanija le gospodarsko povezati z EGS, medtem ko hoče ostati politično do nje nevtralna. Po končanem obisku v glavnih mestih EGS hoče Wilson ponovno sklicati sejo predsednikov vlad članic EFTA.

Če v tej zvezi upoštevamo, da je Zveza industrijskih združenj EGS zaradi stagnacije

Pospeševanje turizma v prihodnjem letu

V mednarodni borbi za turiste vlagajo številne države večja sredstva v pospeševanje turizma in za svojo konkurenčnost v tem, kar turistom lahko nudijo. Pri nas je bil turizem doslej deležen premale podpore s strani javne roke. Letos je država za njegov razvoj prispevala le 60,4 milijona šilingov. Kakor pa izgleda, hoče v prihodnje posvetiti temu gospodarskemu področju, ki že nekaj let sem donša letno več kot 10 milijard šilingov v devizah, večjo pozornost.

V proračunu za leto 1967 je bil prispevek države za pospeševanje turizma zvišan za tretjino, poleg tega pa je bilo tudi zagotovljeno, da bo s to subvencijo dosežen večji učinek. Od razpoložljivih 81,3 milijona šilingov je dobršen del določen za subvencioniranje obrestne mere pri kreditih za kopalnice, za vlačilne lifte, za olepšavo turističnih krajev, za racionalizacijo obratovanja po gostiščih, ter gradnjo novih in za povečanje obstoječih, če bodo tovrstne investicije za občine splošnega gospodarskega pomena. V teh primerih

v rudarstvu, premogovništvu in industriji je treba gledati sedanje politike ožine v EGS čedalje bolj zaskrbljena, potem lahko rečemo, da se z Wilsonovo iniciativo začenja nov poskus na poti prizadevanj združitve obeh skupnosti in za zrahljanje izredno trmaste in toge politike EGS do tretjih držav. Industrijska združenja EGS opozarjajo, da bodo prednosti carin prostega velikega trga EGS postale speš dvomljive, če ne bo EGS odstranila tudi tehnične in upravne ovire v svoji trgovini in v trgovini s svetom. Spričo tega zahtevajo, da mora skupnost vstopiti v pogajanja z vsako deželo, ki je pripravljena sodelovati z EGS. Industrijska združenja EGS nadalje ugotavljajo, da zaradi ožine skupne trgovinske politike težave s tretjimi državami naraščajo. Te težave industrija najbolj občuti v trgovini z vzhodnimi evropskimi državami in deželami z nizkimi cenami. Zato pripisuje večji širini EGS bistveno važnost.

bodo občine in turistična združenja v prihodnjem letu lahko najela investicijske kredite po znižanih obrestih, razliko med normalnimi obrestmi pa bo bankam plačala država.

Da bi se v prihodnjem letu zboljšala tudi potreba po turističnih podjetjih, sta se zvezna gospodarska zbornica in sindikalna zveza sporazumeli za povečanje števila inozemskih delavcev v turističnih podjetjih. Sporazumeli sta se, da bo prihodnje leto po avstrijskih turističnih podjetjih lahko zaposlenih 6750 inozemskih delavcev, kar je za polovico več kot letos. Istočasno sta določili tudi čas njihove zaposlitve. Inozemski delavci s strokovno kvalifikacijo se bodo po avstrijskih turističnih podjetjih lahko zaposlili v času od 15. maja do 30. septembra, pomočniki in pomočnice v kuhinjah, strežaji in strežajke ter recepcijski personal za celo leto. Za vse druge vrste inozemskih turističnih delavcev pa je čas zaposlitve v Avstriji prihodnje leto določen od 1. aprila do 30. septembra.

Tržaško pristanišče na poti iz dileme

Načrt za specializacijo na sadje in zelenjavo

Tržaško pristanišče, ki že leta životari v senci drugih jadranskih in srednjeevropskih pristanišč, se hoče iz tega položaja izkoptati po poti specializacije. Na pobudo tržaške trgovinske zbornice je bil pred kratkim izdelan načrt, po katerem bi pristanišče s časom postalo prometno in trgovsko središče za trgovino s svežim sadjem in zelenjavo v srednji Evropi, ki oboje v velikih količinah uvažata.

Za organizacijo takega središča se zlasti zanima ameriška družba Shell Oil. Svoj načrt je prilagodila na celotni obsežni rezervoar Sredozemlja, ki je glavni proizvajalec sadja in zelenjave v Evropi. Po njenem načrtu bi pridelke sadja in zelenjave pristanišče Trst zbiralo, skladiščilo in konzerviralo ter opremljalo na trge v Zahodni Nemčiji, Avstriji, Švici ter severni Italiji in severni Jugoslaviji, pa tudi po drugih evropskih deželah.

Do Trsta bi iz proizvodnih področij sadja in zelenjavo transportirali v tako imenovanih „containerjih“, to je v velikih kvadratnih in pravokotnih kovinskih zabojih, ki so se za podobne transporte uveljavili v Ameriki. V teh zabojih, ki merijo po navadi na vse strani 250 cm, po dolžini pa večkrat tudi 600 centimetrov in več, bi sadje in zelenjavo dovažali z ladjami do Trsta, odtam pa z vlakom, tovornjaki ali letali neposredno na trg omenjenih dežel. S tem bi bilo v velik meri preprečeno vsakokratno raztovarjanje in nakladanje, istočasno pa bi bila sadje in zelenjava obvarovana pred poškodbami in okvarami vsled vremena.

Za uresničitev tega načrta je bil v Trstu ustanovljen pripravljalni odbor, v katerem so predstavniki industrije, brodarstva in trgovine, italijanska vlada pa mu je obljubila svojo podporo.

SLOVENIJA IN VARČEVANJE:

Vsak drugi Slovenec ima hranilno knjižico

Med jugoslovanskimi narodi najbolj varčujejo Slovenci. V Sloveniji je koncem avgusta imelo 876.000 prebivalcev svojo hranilno knjižico, znesek naloženega denarja pa je znašal 54 milijard dinarjev, ali eno šestino vsega v Jugoslaviji na hranilne knjižice naloženega denarja. Vsak drugi Slovenec ima torej svojo hranilno knjižico, na kateri ima v povprečju naloženih 35.000 dinarjev.

Hranilništvo in varčevanje, ki ima v Sloveniji izredno bogato tradicijo, vrši svojo veliko vlogo v dobi industrializacije. Istočasno pa tako množično varčevanje kaže, da ima prebivalstvo Slovenije in tudi drugih republik veliko zaupanje v cilje in uspeh gospodarske reforme. Leta 1961 so imeli jugoslovanski narodi na hranilnih knjižicah naloženih 298 milijard dinarjev, leta 1958 pa komaj 47 milijard.

Vsako množično varčevanje je glavni stebler za gospodarsko trdnost in napredek države. To spoznanje je v Jugoslaviji izredno močno. Gospodarstveniki, hranilnice in banke ga med prebivalstvom zelo pospešujejo. Hranilne vloge plačujejo s 5 odstotkov obresti, če pa so vezane na daljši čas, pa še več.

Razvoj ljudskega varčevanja pa še posebej pospešuje vezanje potrošniških kreditov s hranilnimi vlogami. Hranilnice in banke dajejo potrošniške kredite le vlagateljem na hranilne knjižice. V Sloveniji imajo taki vlagatelji pri 54 milijardah dinarjev hranilnih vlog najetih okroglo 44 milijard dinarjev potrošniških kreditov. Poleg varčevanja na hranilne knjižice je v Sloveniji močno udomačeno tudi varčevanje na žiro računih. Na teh so koncem avgusta ugotovili 67 milijard dinarjev naložb.

POŠIROKEM SVETU

NEW YORK. — Glavna skupščina OZN je z veliko večino glasov sprejela resolucijo, s katero poziva vse države, naj se ne zatekajo h grožnjam ali k uporabi sile v mednarodnih odnosih. Za resolucijo je glasovalo 98 držav, 8 se jih je glasovanja vzdržalo, 2 pa sta glasovali proti. Med državami, ki so glasovale za resolucijo, so tudi Amerika, Francija in Sovjetska zveza, medtem ko sta bili proti Velika Britanija in Portugalska. Britanski predstavnik je svoje odklonilno stališče utemeljeval s tem, da se v njej „povznavljajo načela ustavne listine OZN“ in da je bila resolucija predložena zaradi „politične propagande“.

MADRID. — Prvič po državljanski vojni so se predstavniki opozicije v Španiji enofno postavili proti francističnemu režimu. Voditelji krščanskih demokratov, rojalistov, levih republikancev in socialistov so postavili generalu Francu skupne pogoje za sodelovanje „klasične opozicije“ na referendumu o ustavni reformi, napovedanem za 14. december. Zahtevali so, da je treba zagotoviti svobodo javnega mnenja ter dati na razpolago radio in televizijo, kjer bi proti uradni propagandi lahko postavili svoja stališča. Vendar pa politični opozovalci menijo, da opozicija ne bo prodrla s svojimi zahtevami.

PARIZ. — Ministri 21 držav članic organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) so soglasno sklenili, da je treba proučiti možnosti za večjo trgovinsko menjavo med zahodnimi in vzhodnimi državami. V sporočilu, ki je bilo objavljeno ob koncu zasedanja ministrov, je tudi rečeno, da so na sestanku obravnavali vprašanje, kako bi države članice te organizacije lahko povečale svojo pomoč državam v razvoju. Poudarjeno je bilo, da je treba to pomoč povečati in posvetiti pozornost zlasti razvoju kmetijstva v zaostalem predelu sveta.

RIM. — Italijanski minister za proračun je v parlamentu izjavil, da bodo v prihodnjih petih letih porabili 1000 milijard lir za to, da ukrotijo samovoljne reke in hudournike, ki so pred nedavnim terjali številne človeške žrtev ter povzročili ogromno materialno škodo. Komunistični poslanci so načelno sicer za vložitev zadostnih sredstev v te namene, vendar pravijo, da je treba sredstva zagotoviti predvsem iz dobičkov velikih privatnih monopolov, ne pa nalagati davke vsem državljanom.

DUNAJ. — Zvezni kancler dr. Klaus je v svojem predavanju v inštitutu za vzhodne in jugovzhodne evropske dežele govoril tudi o odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo ter poudaril, da se ti odnosi razvijajo zelo uspešno. Dejal je, da predstavljajo zadnji sporazumi o ukinitvi viz, maloobsejnem prometu in planinskem turizmu samo nekaj vidikov uspešnega sodelovanja med sosednjima prijateljskima deželama.

LONDON. — Generalni tajnik OZN U Tanj je v oddaji britanske televizije izjavil, da svetovni problem prehrane ni nič manj preteč kot grožnja z nuklearnim orožjem. Dejal je, da bi se morala proizvodnja hrane v deželah v razvoju do leta 2000 petkrat povečati, da bi se zadovoljile osnovne potrebe človeštva.

BUDIMPEŠTA. — Na nedavnem kongresu madžarske komunistične partije je zunanji minister Janos Peter govoril tudi o evropski varnosti. Pri tem se je zavzel za realistično obravnavanje vseh vprašanj, ki zadevajo medsebojne odnose in kot pravilno ocenil metodo regionalnega dogovarjanja in reševanja, pri čemer je zlasti opozoril na možnosti podonavskih držav. Prvi sekretar CK KP Sovjetske zveze Leonid Brežnev je v času kongresa govoril na velikem zborovanju, ki je bilo posvečeno madžarsko-sovjetskemu prijateljstvu. Ob tej priložnosti se je zavzel za splošno in popolno razorožitev ter za sprejemanje delnih ukrepov na tem področju, dokler ne bi dosegli končne cilja.

BEOGRAD. — Predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito je bil prejšnji teden na tridnevni obisk v Romuniji, kjer je imel razgovore z vodilnimi romunskimi predstavniki. V sporočilu o tem obisku je rečeno, da so se pogovori, ki so potekali v duhu prijateljstva in medsebojnega razumevanja, nanašali na vprašanja, ki zanimajo obe državi; voditelji obeh držav pa so koristno izmenjali mnenja tudi o perrekih problemih mednarodnega položaja ter mednarodnega komunističnega in delavskega gibanja.

LONDON. — Predsednik britanske vlade Wilson je imel razgovore s predsednikom južnorožadzijske vlade Smithom, s katerim je razpravljalo o možnostih rešitve rožadzijskega vprašanja. Čeprav je bil Wilson pri teh razgovorih zelo popustljiv, je rožadzijska vlada njegove pogoje zavrnila. Zdej bo Velika Britanija rožadzijski problem predložila Združenim narodom ter od varnostnega sveta zahtevala učinkovite ukrepe proti sedanjemu rasističnemu režimu v Rožadiji.

NEW YORK. — Na pobudo Sovjetske zveze je glavni politični odbor generalne skupščine OZN spel razpravljati o ukinitvi tujih vojaških oporišč v azijskih, afriških in latinskoameriških državah. Za sovjetsko resolucijo so se poleg socialističnih držav izrekle tudi mnoge druge dežele, medtem ko sta Amerika in Velika Britanija glasovali proti njej, češ da gre le za „propagandni manevar“. Sovjetski delegat Fedorenko je razpravo o tem vprašanju povzel v ugotovitvi, da je debata najbolj prepričljiva pokazala, da so narodi Azije, Afrike in Latinske Amerike življenjsko zainteresirani za ukinitve tujih oporišč.

PARIZ. — Med svojim obiskom v Franciji je predsednik sovjetske vlade Kosigin govoril tudi o nemškem vprašanju ter od Zahodne Nemčije zahteval, da mora priznati nedotakljivost sedanje meje med obema nemškima državama ter med Vzhodno Nemčijo in Poljsko. Kot glavno nalogo vseh evropskih držav je Kosigin poudaril, da morajo Zahodni Nemčiji prepričljivo dokazati, da niso pripravljene na ukinitve atomskega orožja.

RIM. — V zvezi z nedavnim atentatom na vojaški spomenik v Brunecu na Južnem Tirolskem je Italija poslala avstrijski vladni novo pismo, v kateri izraža vznemirjenje spričo ponovne dejavnosti teroristov ter zahteva od Avstrije bolj odločne ukrepe proti tej dejavnosti, ki se — kakor pravijo v Rimu — pogosto izvaja z avstrijskega ozemlja.

Nemško gospodarstvo v veliki nevarnosti

Nemško gospodarstvo se je znašlo v najnevarnejšem položaju od leta 1948 dalje, je dejal predsednik zveze nemške industrije Fritz Berg v Kölnu na zborovanju centralnega združenja nemških društev trgovinskih zastopnikov in borznih posrednikov. Poudaril je, da vztrajajo sindikati na povišanju prejemkov v trenutku, ko se je znašla industrija v velikih težavah. Te težave so zajele sedaj vso proizvodnjo avtomobilov, ki je odločilna v nemški kovinski industriji.

Po geslu »bolje je danes omejiti se kot jutri stradati« je Berg zahteval jasne odločitve. Odločilna naloga je izravnava državnega proračuna. Berg je svaril pred povečanjem davkov v času, ko je gospodarski položaj tako negotov. Povečanje davkov v tem času ne more koristiti, marveč le škodovati. Zato bi smeli na ta ukrep misliti šele nazadnje.

Kmetijsko živilski kombinat Kranj se lepo razvija

Kmetijsko živilski kombinat Kranj, ki je bil ustanovljen pred 4 leti, se uspešno razvija. Njegova glavna področja proizvodnje so mleko, meso olje in semenski krompir. Na vseh teh področjih je dosegel že lepe uspehe, čeprav je šele v izgradnji in čeprav ima še v teku vrsto investicij.

Glavni poudarek daje kombinat živalski proizvodnji. V svoje živinorejske obrate je vložil že okrog 2 milijardi dinarjev. Sedaj ima 4 mlečne farme s 1200 kravami. Z mlekom lastne proizvodnje oskrbuje območje velike občine Kranj in del območja Gorenjske. V svojem sklopu ima tudi mlekarno, ki predela na dan viške mleka iz kombinata in ostalih proizvodnih področij. Zadnje čase ga predela tudi po 26.000 litrov na dan.

Mlekarna je specializirana na proizvodnjo sira, zlasti na sorti gaudo in gongorzolo, ki jih ta mlekarna po vsej Jugoslaviji edina izdeluje. S svojim sirom se prav uspešno uveljavlja tudi na italijanskem trgu. Veliko tega sira proda v okviru maloobsejnega prometa na Koprskem in Goriškem.

Po znatnih investicijah je sedaj uspešno steklo tudi obratovanje v oljarni kombinata. Njena zmogljivost znaša 60 ton dnevno. Z jedilnim oljem zaenkrat oskrbuje v glavnem Slovenijo, deloma pa tudi italijanske obmejne kraje. Zmogljivost oljarne bi omogočala tudi izvoz jedilnega olja, do česar bo gotovo prišlo, ko bo modernizirala embalažo. V ta namen je naročila stroj za polnjenje jedilnega olja v tričetrtlitrski plastične steklenice, ki so na

Dobra knjiga naš prijatelj in učitelj

Dolgi zimski večeri so čas, ko spet bolj pogosto segamo po knjigah, po tisti kulturni dobrini, ki nam ni le najboljši prijatelj, marveč hkrati tudi svetovalec in učitelj. Prav knjigi je v sklopu poučnih in vzgojnih naprav in sredstev določena pomembna vloga — seveda takrat, če je knjiga dobra, zanimiva in poučna.

Angleški pisatelj John Ruskin deli dobre knjige — o slabih niti ne govori — v take za kratek čas in take za vse življenje. Slednje so zanj knjige v pravem smislu besede, ker so napisane zato, da hranijo in ovekovečijo lepoto življenja in s trudom pridobljeno modrost človeštva za poznejše rodove. Toda tudi dobre knjige samo za kratek čas niso brez vrednosti; sem sodijo zanimivi potopisi, duhovita in prijetna razglabljanja o perečih vprašanjih, razne zgodbe v obliki povesti, pomembna zgodovinska dejstva — torej knjige, ki lepote in znanja ne hranijo, ampak ju predosem posredujejo.

Slovinci smo že zgodaj spoznali vrednost tako dobre knjige za kratek čas kakor tudi dobre knjige za vse življenje. Vsak izobraženec si je zbral svojo domačo knjižnico, zaostali pa niso niti delavci niti kmetje; tudi v številnih kmečkih hišah lahko najdemo lepe zbirke knjig najrazličnejše vsebine. Spomnimo se le časov nacističnega nasilja: kako so se čudili priganjanci krovačnega režima, ko so med hišnimi preiskavami, aretacijami in izselitvami naših ljudi skoraj v vsakem stanovanju našli omaro ali vsaj polico knjig. V svoji oholosti so bili prepričani, da so prišli med barbarsko ljudstvo, toda knjige po naših domovih so jih poučile, da smo Slovenci kulturno in omikano ljudstvo!

Knjiga ima tudi svojo praktično vrednost, o kateri je veliki slovenski pesnik Oton Župančič zapisal naslednje: Sodobni ustroj je tako zamočan, naloge današnjega človeka so tako mnogovrstne, da jim tisti, ki si ne išče sveta v knjigah, nikakor ne more biti kos. Nekoč je kmečki hišni malone zadostovala pratika; dandanes ve sleherni kmet, da mora imeti poleg sklednice in police za spravo tudi knjižno polico, ki jo je treba izpopolnjevati z novostmi, ako nočeš zaostati za sosedi, ako hočeš dobiti vati naglo dobo.

Naj bi nam bile te besede vedno vzpodbuda, da bi knjigi utirali pot do bralcev, da bi — kakor pravi slovenski pisatelj Fran Albreht — še boljše vzljubili lepoto slovenske besede, presodili moč sodobnega našega duha, kakor se izraža v pesnitvah naših sodobnih književnikov, da bi vzljubili knjigo, se jo naučili jemati v roke in jo spoštovati kot resnično dragotino in dragocenost človeškega uma in duha.

Spomnimo se tega zdaj v zimskih mesecih, ko imamo ob dolgih večerih res vsi dovolj časa za branje. Celovška knjigarna »Naša knjiga« ima bo-

SLOVENSKI KULTURNI DOM V TRSTU:

Vsak drugi dan prireditev

Novi slovenski Kulturni dom v Trstu je v ponedeljek slavil svojo drugo obletnico otvoritve. Z njim so tržaški Slovenci dobili po dolgih letih »gostovanja« po raznih tujih dvoranah spet svoj lastni dom kulture in umetnosti, dom, katerega važno vlogo dokazujeta prvi dve leti obstoja, ki sta izredno bogati na pestrem kulturno-umetniškem delovanju. O tej dejavnosti poročata tajnik tržaške Slovenske prosvetne zveze Edvin Švab v nedeljski številki »Primorskega dnevnika«, iz katerega povzemamo tudi naslednje podatke:

V dveh letih obstoja se je v Kulturnem domu izvršilo skupno že 274 kulturnih in družabnih prireditev, kar pomeni, da je bila — če odštejemo pri vsakem letu po tri mesece polejnega premora — v domu povprečno vsak drugi dan prireditev. Glavni koristnik doma je razumljivo Slovensko gledališče, ki je v tem obdobju odigralo 20 premier s 157 ponovitvami. Med tujimi ansambli, ki so gostovali v Kulturnem domu, je treba omeniti ljubljansko Dramo z dvema predstavama, ljubljansko Mesino gledališče (4 predstave), mariborsko Dramo (3 predstave), Atelje 212 (1 predstava), »Tamburico« iz Pitsburga (1 predstava) in The Madrigal Singers (1 predstava). Poleg omenjenih poklicnih ansamblov so nastopili še Gledališče mladih z eno predstavo, Eksperimentalno gledališče z dvema predstavama ter igralska skupina iz Kostanjevice, ki je dvakrat uprizorila »Miklovo Zalo«.

Glasbena Matica je organizirala 17 glasbenih prireditev, tržaška Slovenska prosvetna zveza pa je imela 11 večjih prireditev. Poleg tega se je v prvih dveh letih Kulturnega doma izvršilo še: 4 koncerti, 4 občni zbori, 2 seminarja za slovenske šolnike, 4 slavnostne akademije, 14 predavanj, 3 literarni večeri ter 10 razstav, medtem ko je treba od desetih družabnih prireditev omeniti zlasti tradicionalni novinarski ples, slovenski ples in otroško pustno rajanje.

Tajnik tržaške Slovenske prosvetne zveze Edvin Švab svoje poročilo o dejavnosti v Kulturnem domu zaključuje z naslednjimi besedami: Kulturni dom za tržaške Slo-

gato zalogo najrazličnejše literature, tako da bo našel vsak nekaj za svoj okus, za svoje potrebe. V kratkem pa bo tudi Slovenska prosvetna zveza razposlala svoj letošnji knjižni dar, ki bo spet obsegal poleg koledarja zbirko lepih, zanimivih in poučnih knjig. Poslušimo se teh možnosti ter odprimo naša srca in naše domove najboljši prijatelji in učitelji — knjigi!

vence ni samo zunanja pridobitev, pač pa izredno močna narodna vez, ki nas vsakokrat, ko ga obiščemo, ko sledimo dobri predstavi, povezuje in bodri k skupnim naporom v vsakdanji borbi za naše narodne pravice.

MED NOVIMI KNJIGAMI:

Koledar gradiščanskih Hrvatov

Kot VIII. knjiga Hrvatskega tiskarskega društva v Železnem (Eisenstadt) je izšel »Gradiščanski koledar« in letopis Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem. Dolgoletni urednik tega vsakoletnega zbornika Ignac Horvat je tudi letos zbral dolgo vrsto zanimivih prispevkov, ki prikazujejo življenje in delo gradiščanskih Hrvatov ter predstavljajo to narodno skupino v Avstriji tako v preteklosti kakor tu-

di v današnji dobi; poleg tega pa vsebuje koledar tudi mnogo literarnih spisov in pesnitev, ki nudijo vpogled v bogato zakladnico hrvaške književnosti.

Če smo zapisali, da je v koledarju prikazano življenje in delo gradiščanskih Hrvatov, potem je seveda najprej treba omeniti poročilo o dejavnosti Hrvatskega kulturnega društva ter Hrvatskega akademskega kluba. Samo za obdobje od 1. januarja do 31. avgusta 1966 navaja ta kronika 33 najrazličnejših prireditev, kot so nastopi tamburaških in pevskih zborov, predavanja, seminarji za učitelje in uradnike ter tradicionalni »Hrvaški ples«. Posebno mesto v tej dejavnosti vsekakor zavzema III. tamburaški festival, ki je bil 12. junija v Velikem Borštovu; sodelovalo je kakih 350 tamburašev, poslušalcev pa je bilo okoli 4000, med njimi tudi zvezni kancler dr. Klaus. — Hrvatski akademski klub združuje hrvaške visokošolce na Dunaju ter jim nudi poleg možnosti medsebojne povezave tudi razne počitnice in družabne prireditve.

Iz življenja gradiščanskih Hrvatov sta povzeta tudi članka o gradiščanskih hrvaških duhovnikih (skupaj z redovniki in misijonarji jih navaja 62) in o gradiščanskem slikarju Rudolfu Klaudusu. V posebnem članku spoznamo Hrvatke, ki živijo okoli Bratislave; prav tako poročata koledar o Matici Hrvatski v Zagrebu, medtem ko je članek »To in ono iz sveta in življenja« posvečen češki vasi Lidice, ki so jo nacistični zločinci med zadnjo vojno povsem uničili, njene prebivalce pa do zadnjega umorili.

200 strani obsegajoči in bogato ilustrirani »Gradiščanski koledar« prinaša mnogo zanimivega gradiva vsakomur, ki hoče bližje spoznati hrvaško narodno skupino na Gradiščanskem. Cena koledarju je 20 šilingov.

UNESCO pomaga

Benetkam in Firencam

Letošnja generalna konferenca organizacije Združenih narodov za kulturo, znanost in prosveto (UNESCO) je na svojem zasedanju v Parizu sprejela posebno resolucijo, s katero je svetovno javnost pozvala na mednarodno pomoč pri naporih in delih za reševanje, obnovitev in ohranjanje raznih kulturnih spomenikov, pomembnih za vse človeštvo, ki so jih letošnje elementarne nezgode poškodovale v Benetkah in Firencah v Italiji.

Sklep UNESCO je sporočil predsednik generalne konference prof. Bedřich Tuncel na velikem zborovanju, kjer je govoril tudi italijanski minister za prosveto Luigi Gul, ki je podrobno orisal škodo, katero so poplave prizadejale na področju kulturnih spomenikov v omenjenih dveh mestih.

pe, s katerimi naj bi ohranili, restavrirali ali vzpostavili umetniška dela.

Operacijska dejavnost UNESCO ima prav tako več oblik kot intelektualno sodelovanje. Toda poudariti je treba, da ni namenjena sama sebi. Poravnati skuša neenakost v virih, sredstvih in ustroju sveta, pravičneje in skladneje hoče urediti svet in tako usvariti možnosti za resnično mednarodno sodelovanje na intelektualnem in etičnem področju. UNESCO deluje na konkretni ravni in počne najkoristnejše stvari, ob enem pa prav nič ne zanemarija svojega posebnega poslanstva: duhovnega napredka, mednarodnega razumevanja in miru.

Oglejmo si te zadnje cilje. Ali dela UNESCO kaj drugega, kot da se bojuje za mir, ko predlaga, naj države datificirajo konvencijo iz leta 1960 o nediskriminaciji v izobraževanju (k njej je doslej pristopilo 32 dežel), ko se s pomočjo znanstvenih argumentov bojuje zoper rasne predsodke, ko se ukvarja s problemi dežel, ki so si priborjevale samostojnost?

Etično poslanstvo, ob katerem se UNESCO vsak dan navdihuje, je potrjeno v nekaterih posebnih podvigih. Mislim na nenehna prizadevanja, da bi navdušenje mladine

Mir, humanost in prijateljstvo med narodi

Jutri bo v Slovenjem Gradcu odprta svetovna likovna razstava pod naslovom »Mir, humanost in prijateljstvo med narodi«. Kakor smo v našem listu že obširno poročali, sodelujejo pri tej razstavi umetniki iz vseh delov sveta. Razstava sodi v okvir proslav ob 800-letnici mesta Slovenj Gradec, hkrati pa bo to tudi osrednja slovenska in jugoslovanska proslava dneva človekovih pravic.

Za svoj veliki dan se je Slovenj Gradec temeljito pripravil. Dopolndne bo slovesna seja občinske skupščine, na kateri bodo imenovali za častne občane šest domačih in tujih umetnikov, med njimi tudi mednarodno znanega koroškega slikarja prof. Werner Berga. Srečanju s tujimi novinarji, ogledu Wolfove rojstne hiše ter predvajanju dokumentarnih filmov o Slovenjem Gradcu bo sledila slavnostna otvoritev razstave v novi Umetnostni galeriji, kjer bodo govorili o oblaščeni zastopnik generalnega sekretarja OZN Ali Khalil, predsednik svetovne federacije društev za Združene narode dr. Aleš Bebler in predsednik UNESCO iz Pariza.

Slavnost bo obsegala tudi bogat kulturni spored, pri katerem bosta sodelovala Slovenska filharmonija in Slovenski oktet. Prireditev bo prenašala tudi televizija. Nadalje bo v Slovenjem Gradcu konferenca klubov OZN iz vse Slovenije ter srečanje filatelistov, sprejem za slavnostne goste pa bo priredil predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Janko Smole.

Kulturne drobtine

● Po nedavnem uspešnem gostovanju ljubljanske Opere v Trevisu v Italiji, kjer so slovenski umetniki dvakrat uprizorili »Prodano nevesto« Smetane, je prejšnji teden gostoval Mali oder ljubljanske Opere v Zürichu v Švici. Pod režijskim vodstvom Zarka Pelana se je ljubljanski ansambel predstavil z dramo Arthurja Kopita »Očka, ubogi očka...« ter švicarsko publiko povsem navdušil z izredno visoko umetniško ravni. Zürichski Theater am Neumarkt bo v kratkem vrnil obisk ter v Ljubljani uprizoril dramo J. Saundersa »Cvetlični vonj«.

● V Grazu so ustanovili poseben sklad za gradnjo doma umetnikov, pri katerem so udeleženi država, dežela Štajerska, mesto Graz ter različne ustanove in podjetja. Načrt predvideva gradnjo 12 ateljejev za slikarje in kiparje, od katerih eden bo služil predvsem inozemskim umetnikom. Stroški so predvideni v višini 4,5 milijona šilingov.

● Prežernova gledališča v Kranju je začelo novo gledališko sezono s Držičevo komedijo »Dundo Maroje«, s katero bo kranjski gledališki ansambel gostoval tudi v drugih krajih.

● V okviru kulturne izmenjave med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo gostuje v Sovjetski zvezi 60-članski dramski ansambel Srbskega narodnega gledališča iz Novega Sada, ki s tem vrača obisk sovjetskemu ansamblu Mossovet, kateri je meseca oktobra gostoval v Jugoslaviji.

● Mednarodno znani koroški slikar prof. Werner Berg je dobil povabilo, da bi v poletju 1967 vodil mednarodno poletno akademijo upodabljaljoče umetnosti v Salzburgu. Povabilo je — vsaj zaenkrat — odklonil z ulemeljivijo, da kot umetnik ne more zapustiti Rutarjevega posestva v Podjuni, kjer že 36 let živi in ustvarja v samotni.

● Milanska Scala je novo gledališko sezono začela v sredo z Verdijevo opero »Nabucco«. V okviru plodnega sodelovanja med Scalo in moskovskim Bolšoj teatrom bo v tej sezoni moskovski režiser Josif Tumanov v milanskem gledališču uprizoril Musorgskega opero »Hovanščina«.

● Slovenska pianistka Damjana Bratuž iz Gorice je pred nedavnim z uspehom položila glasbeni doktorat na ameriški univerzi Indiana, katere velja za največjo glasbeno šolo na svetu. Svojo doktorsko nalogo je pisala o ljudskem elementu v glasbi Bele Bartoka.

● Najstarejši plakat na svetu — izvira iz 5. stoletja pred našim štetjem — so našli pri izkopavanjih v bližini Efeza. Gre za ploščo iz marmorja, besedilo pa je posvečeno lepoti efelskih žena.

Dvajset let UNESCO — dvajset let dela v duhu miru

Pomembna ilustracija za to je finančna pomoč, ki jo daje program Združenih narodov za razvoj eksperimentalnim načrtom za boj proti nepismenosti. Tudi te načrte je treba pripisati v dobro operacijski dejavnosti, kakor tudi etični dejavnosti, zakaj nadloga, ki jo hočeta odpraviti, je obenem največja ovira za gospodarski napredek in neznosna sramota za vesl. Zasnova teh načrtov se ujema s strategijo, ki je bila določena na svetovnem kongresu prosvetnih ministrov za boj proti nepismenosti septembra 1965 v Teheranu, s strategijo, ki zajema množično in nekam neopredeljeno kampanjo s selektivno in funkcionalno akcijo za preganjanje nepismenosti, osredotočeno na nekatera ključna področja gospodarstva. Pet »pilotskih« poskusov, ki zdaj potekajo v Iranu, Alžiriji in Maliju, v Tanzaniji in v Ekvadorju, se zgleduje po tej novi zasnovi, ki je prav tako plod nenehnega razglabljanja UNESCO o načelih in metodah. Zaradi takšnega razglabljanja so lahko namenili načrti — pa naj gre za boj proti nepismenosti ali za poučevanje in u-

porabo znanosti — res nekaj drugega kot gesla, ki naj bi budila upe.

VEČ KOT PREPROSTA VZGOJA

Toda ni dovolj, da se ljudje naučijo pisati — s tradicionalnimi ali avdio-vizualnimi metodami — marveč si je treba prizadevati, da obdrže pridobljeno znanje in se šolajo naprej. Za to pa je treba razviti knjižno industrijo. To je razlog za obstanek centra v Karačiju, ki od leta 1958 deluje za kakšnih deset azijskih dežel. Jezike je treba transkribirati in poenostaviti pisave. UNESCO si prizadeva tudi za to, in sicer predvsem v Afriki. Podpirati je treba tisk in širjenje časopisa, to se pravi, da je treba usposabljalni novinarje. In v tem je pomen centrov, ki jih je UNESCO ustanovil ali jih pomagal ustvariti v Strasbourgu, Quitu, Manili in Dakarju.

Te številne dejavnosti so namenjene vsem področjem: vzgoji, kulturi, informiranju. Toda kultura *strictu sensu* tudi sodi v operativne posege. Tudi na tem področju deluje UNESCO, pa naj gre za informiranje knjižničarjev ali muzealcev, ali pa za ukre-

speljali v racionalnejše in učinkovitejše strukture, da bi ji svetovali pri organizaciji najbolj velikodušnih dejavnosti. Mislim tudi na zelo pomemben program, ki se je začel leta 1957 in ki se zdaj bliža koncu. Ta program je pripomogel, da je Vzhod začel ceniti Zahod in nasprotno: zaradi specializacij, srednjega šolsstva, zunaj šolske vzgoje in celo vzgoje širših slojev.

Tako tudi kampanja za rešitev nubijskih spomenikov, v kateri sodeluje kakšnih 50 dežel, kaže, da gre tako za etično akcijo kot za kulturno sodelovanje. To je spektakularen podvig, predvsem pa tipičen zgled za tehnično, natančno lokalizirano operacijo, katere obseg in uspeh zanima vse človeštvo, saj je njen cilj ravno to, da bi ljudje spoznali, da so vsi člani ene družine.

Tako torej UNESCO vsak dan opravlja svoje etično poslanstvo in se bojuje za mir: z dejavnostjo, v kateri se nenehno prepletajo tehnična dela, realizacija in moralno zadovoljstvo. Ljudje, ki delajo za UNESCO, so prepričani, da je navsezadnje samo človek tisti, ki odloča o zgodovini in da ni resničnega miru, če ni svobodnega in odkritosrčnega pristopa duha k redu, ki ga duh spoštuje. (Konec)

Geschehen
in

Südkärnten

Der Slowenische Kulturverband in Klagenfurt begann seine Tätigkeit in der Wintersemester 1966-67 mit einer Konferenz der Funktionäre der angegliederten Kulturvereine, wobei vor allem Fragen der zeitgemäßen Bildungstätigkeit unter der slowenischen Bevölkerung im Vordergrund der Beratungen standen.

Im Laufe des Monats November kam es zu einer Reihe von bemerkenswerten slowenischen kulturellen Veranstaltungen in Kärnten. Am 6. 11. gab auf Einladung des Verbandes der slowenischen Gesangsvereine in Klagenfurt der Akademische Sängerkorchor „Tone Tomšič“ aus Ljubljana ein hochwertiges Konzert im Klagenfurter Konzerthaus. Derselbe Chor war am 18. 11. Gast der Studentenschaft der Wiener Universität und besuchte bei dieser Gelegenheit auch das am 15. 11. in Wien eröffnete slowenische Studentenheim „Korotan“ und den Klub der slowenischen Studenten in Wien.

Im Rahmen des Kulturaustausches der slowenischen Kulturvereine in Kärnten mit den Kulturvereinen in Slowenien gaben am 12. 11. die Chöre des slowenischen Kulturvereines „Bilka“ aus Bilčovs/Ludmannsdorf in Krife bei Tržič ein Gastkonzert. Am 19. 11. kooperierte im selben Rahmen der Chor des slowenischen Kulturvereines „Svoboda“ aus Loga vas/Augsdorf am Wörther See in Virmasch bei Škofja Loka. Tags darauf waren eine folkloristische Gruppe aus Gorje und der Jugendchor aus Podnart Gäste des slowenischen Kulturvereines St. Janz v Rožu/St. Johann im Rosental.

Kulturell vorbildlich haben sich auch die Studenten der zwei Maturaklassen des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt betätigt. Die 8. b-Klasse dieses Gymnasiums setzte die im Oktober begonnenen musikalischen Veranstaltungen im Kärntner gemischtsprachigen Gebiet fort, die 8. a-Klasse begann aber mit ihren Theateraufführungen. Mit dem Werk Hans Weigels „Der eingebildete Arzt“ trat sie in Lepena/Leppen, Selezell und Globasnica/Globasnitz auf.

Am 15. 11. wurde in Wien das slowenische Studentenheim „Korotan“ feierlich eröffnet. An der Eröffnung nahmen teil: Bundeskanzler Dr. Klaus, Vertreter der Gemeinde Wien, des Bundesministeriums für Unterricht, der zentralen slowenischen Organisationen in Kärnten, Vertreter der burgenländischen Kroaten und Vertreter Jugoslawiens. Das Studentenheim wurde mit Spenden der Kärntner Slowenen und mit Beihilfen der Stadt Wien, der Wiener Erzdiozese und des Bundesministeriums für Unterricht erbaut, seine Einrichtung ist zum Teil ein Geschenk der Universität in Ljubljana.

DR. JOŽE GLANČNIK
UMRL

V sredo zjutraj je v Celovcu umrl zdravnik dr. Jožef Glančnik, poznan po svojih zdravniških navseh v slovenskih oddajah radia Celovec.

Pogreb pokojnega bo v soboto ob 10. dopoldne na pokopališču Annabichl v Celovcu.

POMEMBEN DOGODEK ZA KOROŠKO OBRTRNO GOSPODARSTVO:
Inštitut za pospeševanje gospodarstva
v Celovcu

v novem lastnem poslopiju

Koroška zbornica obrtnega gospodarstva je v soboto v Celovcu izročila svojemu namenu nov center za izpopolnjevanje in nadaljnjo šolanje obrtnikov in njihovih sodelavcev. Poslopije tega centra — imenujejo ga inštitut za pospeševanje gospodarstva — stoji za poslopjem zbornice obrtnega gospodarstva in je petnadstropna stavba, ki ima 30.000 kubičnih metrov zazidanega prostora. V njej je 15 predavalnic in dvoran ter 16 učnih delavnic s potrebnimi priključki. V delavnicah je prostora za 250 delavcev v predavalnicah in dvoranah pa je skupno 650 sedežev. Poslopije je zgradila koroška zbornica obrtnega gospodarstva iz svojih sredstev in je stalo 32 milijonov šilingov, zvezno ministrstvo za trgovino, obrt in industrijo pa je prispevalo opremo v vrednosti 9,5 milijona šilingov.

Z novim poslopijem, ki služi izrecno le nadaljnemu poklicnemu in strokovnemu šolanju obrtnikov, ki so že opravili vajiški izpit in končali obvezno poklicno šolo, je dobilo 20.000 obrtnikov, ki skupno zaposlujejo okoli 100.000 ljudi, svoj moderno opremljeni izobraževalni in pospeševalni center. Tega je koroško obrtno gospodarstvo tudi zaslužilo, ker ima iz leta v leto večje zanimanje za izpopolnjevanje v svojem znanju in svojih sposobnostih. Nekaj primerjav iz povojne dobe to potrjuje. Leta 1948 je inštitut priredil 94 tečajev, ki se jih je udeležilo 1900 ljudi, leta 1955 jih je priredil že 287 z 9800 udeleženci, lani pa je priredil že 760 tečajev s 31.000 udeleženci. Udeleženci obsojajo do 70 % iz delojemalcev.

Hkrati je novo poslopije inštituta za pospeševanje gospodarstva v skladu z bogato tradicijo, ki jo ima na tem področju koroško obrtno gospodarstvo. Že pred 105 leti se je namreč na Koroškem začelo tovrstno pospeševanje obrtnišva z obrtno dvorano, stalno obrtno razstavo in knjižnico ter mehanično-tehnično učno delavnico. Pot je bila torej bolga in težka, prekinjena skozi dve vojni in motena v svetovni gospodarski krizi. Naravnost silovita pa se je dejavnost na tej polji razvila po drugi svetovni vojni, ko je inštitut priredil skupno 6900 tečajev s skupno 230.000 udeleženci in 80 različnih razstav.

Hudo neurje
v območju Karavank

Tudi Slovenija in severna Italija težko prizadeti

Obilni sneg, ki je padel začetkom minulega tedna, in odjuga, ki mu je v petek sledila, sta povzročila, da so tokrat v območju Karavank vode prestopile bregove in da so plazovi zasuli ceste. K sreči tokrat v itak že najhuje prizadetih krajih ob Zilji in na zgornjem Koroškem ni bilo večje nevarnosti poplav.

Do nevarnih poplav pa je prišlo tudi v Sloveniji in sicer v območju Gorenjske, v severovzhodni Sloveniji ter v Ribnici na Dolenjskem. V severni Italiji so bila spet preplavljena mesta Florence in Benetke, medtem ko so drugače po Italiji divjali silni viharji. Do neurij pa je prišlo tudi v Angliji in ob obalah Severnega in vzhodnega morja.

Od tokratnih poplav na Koroškem je bil najbolj prizadet velikovski okraj. V nekaterih predelih v Karavankah je zaradi odjuge zlezal toplomer na 15 stopinj Celzija, spričo česar se je sneg pričel hipoma taliti, vode pa drveli v dolino. Obirska in Bela sta prestopile bregove. Obirska je na več mestih preplavila cesto ter poškodovala Bolležarjevo hišo, ter Kovačevo žago, Bela pa je preplavila Rudeževo žago in vdrla v to-

BILČOVŠ:

Naši osmošolci so bili spet med nami

Kakor smo bili navdušeni in našim študentom 8. b-razreda slovenske gimnazije v Celovcu hvaležni za kulturno-razvedrilni užitek, ki so nam ga s svojo prireditvijo posredovali 30. oktobra, tako smo bili tudi veseli obiska 8. a-razreda te gimnazije, ki je minulo nedeljo nastopil pri nas s svojo veseloigro »Namišljeni zdravnik«. Naše društvo je tudi njim radevolje dalo oder na razpolago in napravilo vse potrebno, da je prebivalstvo v zelo velikem številu napolnilo Miklavževo dvorano.

S svojim nastopom nas je 8. a-razred zelo prijetno iznenadil. Komedija »Namišljeni zdravnik« nam je izredno ugajala. Če hočemo biti pravični v oceni igralcev, moremo samo ugotoviti: vsi brez razlike so vloge izvrstno obvladali in igrali s pravim doživljanjem svojih vlog. Posebno priznanje pa moramo izreči režiserju ker je znal prav mojstrsko razdeliti vloge in izvežbati vsakega igralca posebej.

Kar smo že zapisali ob priložnosti gostovanja 8. b-razreda pri nas, moramo tokrat le podčrtati. Z našo zahvalo tudi njim izrekamo priznanje, da so se kljub napornemu študiju pred maturo odločili tudi na vasi pokazati, kaj vse so se naučili v osmih letih šolanja na naši srednji šoli. Takih vezi med študirajočo

varno celuloze Rebrca, kjer je eden od objektov ob istočasni nevihti skoraj zgubil streho. Tako v dolini Bele kot v dolini Obirske so cesto in nekaj objektov zasuli plazovi. Ti plazovi so pri Štajnarju zasuli Jezersko cesto, cesto v Korfe in poškodovali stanovanjsko hišo delavca Jakoba Pirtscherja na Suhi.

Tudi v Libučah je tamkašnji potok, ki prihaja s Pece, med St. Jurijem in Spodnjimi Libučami pre-

mladino in našim podeželskim prebivalstvom je treba še več, kajti po tej poti bomo postali še bolj tesno povezani in preprečili bomo odtujevanje mladine od stvarnosti našega življenja in prizadevanj. Naše osmošolce pa prosimo: delajte tako naprej, kakor ste začeli in držite stalne stike z našim ljudstvom in našimi društvi tudi v letih vašega visokošolskega študija. Ostanite zvesti svojemu narodu in ljudstvu, katerega živ in sestavni del ste.

Tevžej Kakl - petdesetletnik

Pred petdesetimi leti se je pri pd. Vištru v Dobu pri Logi vasi rodil sin Matevž. Njegov oče Maksej Kakl je bil vnet pevec logoveškega prosvetnega društva, mati Terezija pa je izvirala iz starodavne slovenske družine Črnec. Mlademu Tevžju niso bili položeni v zibelko zemeljski zakladi, marveč zlato grlo in ljubezen do svojega rodu. Idealom in načelom svojih prednikov je ostal tudi naš Tevžej zvest vso dobo dosedanjega življenja. Kot njegov praded Primož Košat, ki je organiziral in otvoril 18. septembra 1870 veliki tabor na Zopračah, ki se ga je udeležilo nad 10.000 naših rodoljubov, je tudi Tevžej duša in srce društve-

stopil bregove ter na več mestih preplavil cesto in vdrl v bližnja poslopja. V celovškem okraju so plazovi zasuli cesti na Ljubelj in proti Slovenjem Plajberku, cesto proti Slovenjem Plajberku pa je tudi potok na več mestih podpral. V občini Bekštanj so prestopili bregove potoki Bistrica, Suha in Borovnica, vendar večje škode niso povzročili.

Skoraj istočasno s poplavami v območju Karavank je prišlo tudi do poplav v sosednih predelih Slovenije. Kokra je uničila most na Jezerski cesti, ki sta jo poleg tega poškodovala še dva hudournika in dva plazova. Na Zgornjem Gorenjskem sta nevarno narasla hudournika Belca in Hladnik, vsled česar je obstajala nevarnost, da tudi Sava prestopi bregove. Večja je bila škoda v severozahodni Sloveniji, v Mežiški in Savinjski dolini ter v dolinah Mislinje, Pake, Drete in Hudinje, vsled česar je prišlo do obsežnih poplav v Celju in v Laškem pri Celju. Do večjih poplav je prišlo tudi v Ribnici pri Kočevju.

Po vseh teh krajih je pričela voda s prenehanjem deževanja v soboto spet upadati.

nega gibanja. Toda Tevžej, skromen kakor je, nikoli ne sili v ospredje.

Vsa skromnost mu vendar nič ne pomaga, ko je njegov glas kot glas srebrne strune pozna vsa Koroška in tudi že številni predeli Slovenije. Ko so pred kratkim pevci našega društva gostovali v bližini Škofje Loke, so tam slavili Tevžejevo petdesetletnico. Vsi so mu rekli le »naš Tevžej«.

Zadnjo soboto so se pri Tevžju zbrali njegovi pevski tovariši pod vodstvom Hanzija Aichholzerja, da s pesmijo, ki ji je ves predan, počastijo njegovo petdesetletnico. Prišli so tudi drugi domačini in skupno so prepevali starodavne pesmi.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku

V a b i l o n a

Pevski koncert

v nedeljo 11. decembra 1966 ob treh popoldne
v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku.Nastopajo: „Oktet izpod Uršlje“ s Prevalj
Oktet iz Raven na Koroškem
Pevski zbor SPD „Edinost“ v Pliberku

O B J A V A

V soboto 10. decembra 1966
konča na Državni gimnaziji za Slo-
vence prvo tromesečje.Ob 10. uri dopoldne bo v Domu
glasbe (Konzerthaus) v Modri dvo-
raniobčni zbor
Združenja starševin popoldne v šoli „Dan staršev“
od 13. do 16. ure.

Ravnateljstvo

Dva obiska
v Mežiški dolini

Minuli teden so na Prevaljah posvetili kulturi in imeli v tem sklopu vrsto uspešnih prireditvev. Delavsko prosvetno društvo je na svoj kulturni teden povabilo soliste ljubljanske opere, pevski zbor „France Pasterk-Lenart“, orkester in recitatorje osnovne šole Prevalje in satirični kabaret „Metla 66“, samo pa je s svojo igralsko skupino in pevci priredilo večer pod naslovom „Slovenec Slovenca vabi“. Kulturni teden so zaključili z nastopom opernih solistov iz Ljubljane.

Za nastopom pevskega zbora „France Pasterk-Lenart“ pod vodstvom Vladimira Prušnika na Prevaljah so v nedeljo v Titovem domu na Ravnah nastopili dijaki 8. b-razreda slovenske gimnazije v Celovcu s svojim kulturno-razvedrilnim sporedom. Obe naši skupini sta bili po svojih nastopih deležni obilnega priznanja in bratskega gostoljubja.

Kot pravi naslednik naših starih bukovnikov se je izkazal Ivo Schleicher, ki je v prirsčnih vezanih besedah izrazil svoje čestitke. Tevžju se je za ves njegov trud, za požrtvovalnost in zvestobo zahvalil predsednik Slovenskega prosvetnega društva »Svoboda« v Logi vasi.

Poleg Tevžeja poje v društvenem zboru tudi že njegov sin. Želimo pa, da bi kmalu doživeli dan, ko se bodo v zbor vključili tudi njegovi vnuki.

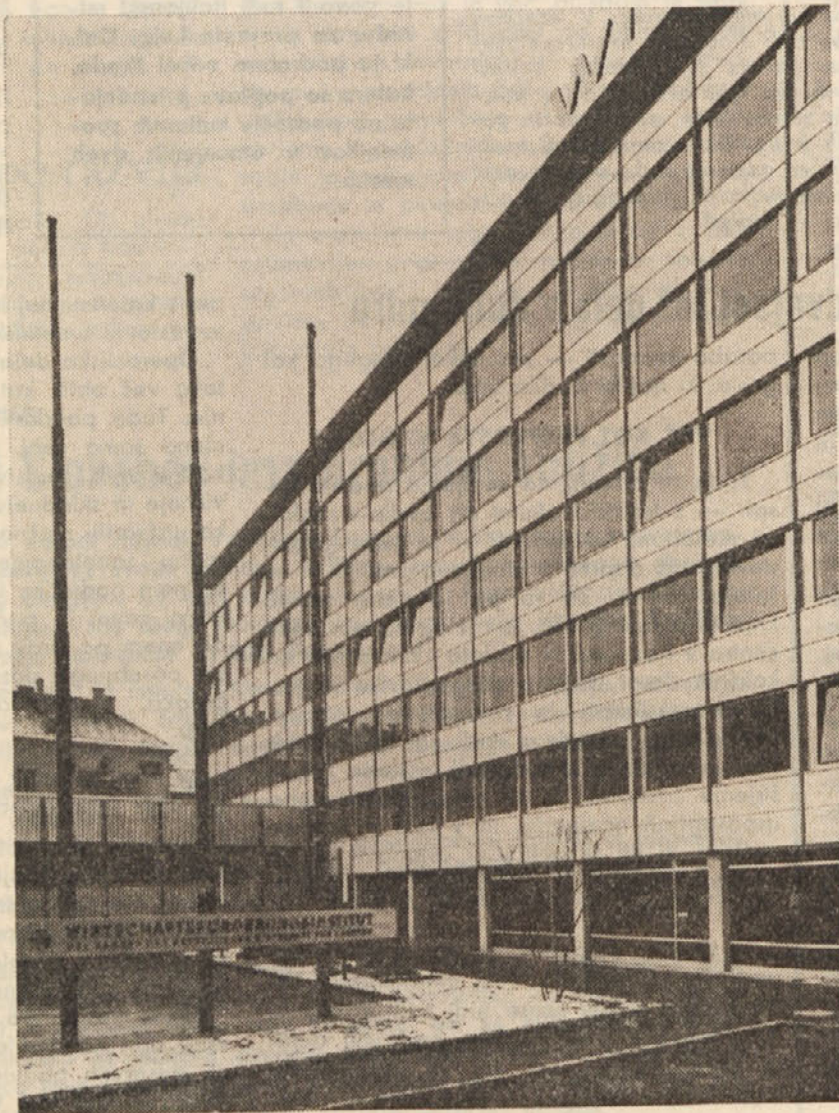
K Tvojemu slavlju, dragi Tevžej, Ti želimo vse dobro tudi vsi, ki Te širom naše dežele poznamo, ljubimo in spoštujemo. Želimo, da bi Tvoj srebrni glas lahko poslušali še mnogo leta, da bi nas z njim razveselil, nas budil in bodril.

Tevžej, multos anos!

Dve smrtni nesreči

Tekom zadnjih osmih dni sta se po naših krajih pripetili dve nezgodi s smrtnim izidom. Najbolj tragična je bila nezgoda, ki se je pripetila nad Zgornjimi Krčanjami na Svinji planini. V večernih urah je bil v četrtek minulega tedna petindvajsetletni Štefan Mitteregger s traktorjem na poti in se iz neznanega vzroka z njim vred prevrnil po pet metrov dolgem strmem bregu. Traktor ga je pokopal pod seboj in ga pri tem tako težko poškodoval, da je — kakor je ugotovila poznejša obdukcija — takoj umrl. Tragika te nezgode pa je v tem, da so ponesrečenca našli šele v petek zvečer, torej čez 24 ur in da so ga izpod traktorja lahko rešili šele v sobotnih jutranjih urah.

Druga nezgoda s smrtnim izidom se je pripetila v noči od nedelje na ponedeljek na celovški glavni železniški postaji. Njena žrtev je bil železničar Tomaž Rebernik iz Svetne vasi. Pri ranžiranju je skočil iz vagona in pri tem tako nesrečno padel, da je prišel pod kolesa tovornega vlaka, pri čemer je bil pri prici mrtev.

Pajdaša

Medved, volk in lisjak so si postavili hiše eno ob drugi in volk in lisjak sta se zmenila za skupno gospodinjstvo.

»Predvsem morava,« je rekel volk Pekka, »v gozdu iztrebiti jaso in zasejati žito.«

Lisjak se je strinjal in takoj prihodnji dan sta jo mahnila na delo. Vsak je imel s seboj latvico s tremi kosi masla za kosilo. Blizu kraja, kjer sta se odločila iztrebiti gozd, sta postavila latvici v hladno vodo majhnega izvirkarja.

Podiranje drevja je naporno delo in lisjak, ki se je kmalu utrudil, si je izmislil, da bi šel na sprehod. Ko se je vrnil, je rekel volku:

»Pekka, na sosedovi farmi proslavljajo rojstvo in so me povabili, naj pridem.«

»To je zelo nerodno, ko imava toliko dela,« je odvrnil volk. »Kak drugi dan bi šel lažje.«

»Mislim, da se moram odzvati,« je vztrajal lisjak. »Zmeraj so nama bili dobri sosedji, pa bi bili užaljeni, če bi odklonil.«

»Prav,« je rekel volk, »če misliš, da je bolje, če greš, pa pojdi. Samo brž se vrni, veliko morava še napraviti!«

Lisjak je odkorakal, prišel pa ni nikamor dalje kot do izvirkarja, kjer sta se hladili latvici z maslom. Vzel je Pekko latvico in snedel vrhni sloj masla. Čez nekaj časa je zavil nazaj na jaso.

»Torej, Mikko,« ga je vprašal volk, »je slavje pri kraju?«

»Pri kraju.«

»Kakšno ime pa so dali otroku?«

»Vrh.«

»Vrh? To je pa čudno ime.«

Čez nekaj trenutkov se je lisjak spet zmuznil in se vrnil s sporočilom, da se je na farmi rodila deklica in da ga na vsak način hočejo imeti pri slovesnosti.

»Spet rojstvo?« je vzkliknil volk »kako pa je to mogoče? Saj ne boš šel, ali ne, Mikko? Ne moreš vendar ves čas hoditi po proslavah!«

»Resnico govoriš, Pekka,« je kimal lisjak, »ampak mislim, da to pot moram iti!«

Volk je zastokal.

»Prosim te, podvizaj se! Preveč dela je za me samega.«

»Da, ljubi Pekka,« je obljubil lisjak. »Vrnem se, brž ko utegnem.«

In spet jo je mahnil k izvirku. To pot je snedel srednji sloj iz Pekkove latvice, potem pa jo je počasi primahal na jaso.

»No,« je rekel volk, in za hip zastal sredi dela, »kako pa je punčki ime?«

»Sredina.«

»Sredina? Kako pa morejo tako krstiti otroka?«

Nekaj časa se je lisjak pretvarjal, da pridno dela, pa je že stekel proč in se vrnil povedat, da so na farmi spet dobili otroka in da ga vabijo k slavju.

»Še en otrok! Ne, Mikko, to je pa preveč! Kako pa je to sploh mogoče?«

»Tokrat ima snaha fantka.«

»Me nič ne briga, kdo ga ima,« je rekel volk, »ti ne moreš nikamor! Ali ne vidiš, koliko dela imava!«

Lisjak je prikimal.

»Prav imaš, Pekka, prav! Odločno preza-poslen sem, da bi tekal po proslavah! Odrekel bi, če bi le ne bila nova naseljenica, oni pa so naši najbližji sosedji. Tako se bojim, da bi mislili, da jih omalovažujemo, če bi me ne bilo. Bom pa pohitel, obljubljam ti!«

In lisjak jo je tretjič mahnil k izvirku in polizal volkovo latvico do dna. Ko se je čez uro ali dve spet vrnil, je povedal novico volku.

»Fantka so imenovali Dno.«

»Dno!« je zavpil volk. »Kakšna imena pa dajejo dandanes otrokom?«

Lisjak je nekaj minut z vso močjo mahal s sekuro, potem pa se je izčrpan vrgel po tleh.

»Hojoj!« je vzdihnil in zazelhal. »Tako sem truden in lačen, da je gotovo že čas kosila.«

Volk je pogledal, kje stoji sonce in rekel: »Da, mislim, da zares lahko malo pojeva in počijeva.«

In sta šla k izvirku in vzela vsak svojo latvico.

»Mikko!« je zavpil volk, »si bil ti pri mojem maslu?«

»Jaz?« se je začudil lisjak s silno nedolžnim glasom. »Kako bi vendar mogel biti pri tvojem maslu, ko pa veš, da sem vse jutro delal ob tebi razen kadar sem šel na rojstva? Sam si pojedel svoje maslo!«

»Nič ga nisem sam pojedel,« je izjavil volk. »Stavim, da si ga ti!«

Lisjak je bil močno užaljen.

»Pekka, ne maram, da govoriš kaj takega! Zadevi morava do dna! Povem ti, kaj bova storila: legla bova na sonce, da se bo maslo stopilo. In če priteče iz tvojega nosu, si ti ti, ki ga je snedel, če pa iz mojega, pa jaz. Se strinjaš, Pekka?«

Volk se je strinjal, legel na sonce in bil od dela tako izmučen, da je v hipu trdno zaspal. Ko ga je videl zaspati, mu je lisjak pritisnil na vrh smrčka kos masla. Sonce ga je kmalu stopilo in maslo je začelo curljati.

»Zbudi se, Pekka, zbudi se!« se je drl lisjak »maslo ti teče iz nosu.«

Volk se je s težavo predramil in se obližnil pod nosom.

»Res je, Mikko,« je presenečen ugotovil volk. »Videti je, da sem ga moral sam snesti, ampak besedo ti dajem, da se tega ne spominjam!«

»Dobro,« je dejal lisjak, še zmeraj malo užaljen, »ne bi smel vedno sumničiti menel!«

Ko sta se vrnila na jaso, je volk začel znašati dražje, da bi ga sežgal, lisjak pa se je splazil ležat pod sosednje grmovje.

Nezaupanje

Že deset let so hodile tri želve po puščavi. Že deset let so bile vedno skupaj. Že deset let je minilo odkar so se odločile, da bodo prišle na drugo stran puščave. Že deset let niso poizkusile niti kapljice vode.

Točno deset let je minilo, ko so prišle do oaze, v kateri je bilo jezero. Odločile so se, da bodo vse naenkrat pričele piti vodo. Ko so jo hotele pričeti piti, pa so opazile, da imajo le dva kozarca. Premišljevale so, kaj naj naredijo in so sklenile, da bo morala najmlajša iti nazaj še po en kozarec. Najmlajša se je s tem strinjala, vendar sta ji morali starejši obljubiti, da ne bosta prej poizkusili vode.

Ko sta želvi čakali ob jezeru novih deset let, sta postali že tako žejni, da sta se le težko premagali. Žalostno sta pogledovali vodo, dane obljube pa nista hoteli prelomiti.

Minilo je še deset let, tako jih je bilo skupaj že dvajset, in najmlajša želva bi se morala vrniti. Čakali in čakali sta, a najmlajše od nikoder. Še novih deset let sta čakali želvi, skupaj celih trideset let, a najmlajše želve ni in ni bilo od nikoder.

Najstarejša je bila že tako izmučena, da ni več vzdržala. Nagnila se je k mlajši in ji zašepetala na uho. »Vsa po en požirek narediva vsaka, da bova lažje čakali.«

Komaj pa je to spregovorila, je izza grma prilezla najmlajša želva in ogorčena zavpila: »Vedela sem, da ne bosta držali obljube ter zaradi tega sploh nisem odšla po kozarec. Res sta me hoteli goljufati.«

NALEZLJIV SMEH

Ne moremo razumeti, kako da Eskimi lahko živijo v večnem ledu in mrazu, kako da lahko vzdrže v tako trdem boju z naravo? Poglejmo zapiske nekega učenjaka, ki je raziskoval eskimski rod Karibu. Prepričan je, da jim življenje lajša njihova vesela narava, njihov smeh, ki je res pravi nalezljivi smeh.

Sedel sem v šotoru med Eskimi, ki so si pripovedovali svoje lovske prigode. Moj prijatelj je pripovedoval:

»Že tri dni sem potoval s pasjo vprego. Bil sem izčrpan, a povsod pred menoj se je razprostirala nepregledna ravnina. Sprjaznil sem se že s tem, da sem zašel. Bil sem brez hrane in obsojen na propad. Nenadoma pa so moji psi zacvilili in pred menoj se je pojavil ogromen jelen. Pristopil je

»Mikko, Mikko,« ga je klical volk, »mi ne boš pomagal sežgati dračja?«

»Kar vrzi ga na ogenj!« je vpil lisjak, »jaz bom pa pazil na iskre. Ne smeva vendar požgati vsega gozda!«

In volk je požgal dračje, medtem pa je lisjak prijetno kinkal.

In ko je bilo vse nared, da v zemljo, posuto z bogatim pepelom, posejeta žito, ga je volk spet poklical.

»Kar sej, Pekka,« je zaklical lisjak, »jaz bom pa od tu plašil ptice, če nočeš, da nama pozobajo sleherno zrno, ki ga imava!«

In lisjak, nepridiprav, je še enkrat zakinkal, medtem ko je volk zasejal njivo, ki jo je posejal in iztrebil.

k meni, poprijel za vprego in čez nekaj trenutkov sem se znašel pri svoji družini.

Učenjaku se je jelenovo počelje zdelo le malo preveč. Prepričan je bil, da je moral pomagati iznemoglemu Hekvavu človek. Zamišljen je narisal v svojo beležnico velikega jelena, a ker je to moral biti človek, mu je v usta narisal pipo.

Hekvav se je slučajno obrnil in zagledal jelena s pipo. Prijel se je za trebuh ter se pričel tako smejeti, da so mu tudi ostali nehote takoj sledili.

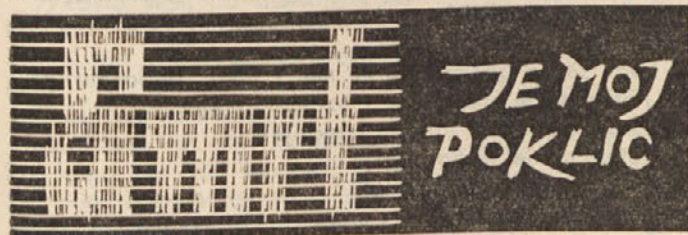
Učenjak se je ustrašil, saj je bil prepričan, da prisostvuje nekemu bojnemu plemenu. Beležnica mu je padla na tla in tako so zagledali jelena tudi ostali Eskimi. Vsi so popadali po tleh. Od smeha so pomodreli in učenjak je bil ves obupan, ker ni vedel kako naj reši svoje gostitelje.

K sreči je stopila v šotor Hekvavova žena. Ko je zagledala dušeče se može, je brez besede stekla iz šotora. Naslednji hip se je že vrnila z veliko skledo mesa. Ko so možje zagledali jedila, jih je smeh takoj minil. Brez besed so se posedli in takoj pričeli jesti, kot da se ne bi zgodilo nič nenavadnega.

Učenjak razlaga nenavadno početje tako: »Hrana in smeh! To sta dve stvari, ki omogočata življenje v nemogočih razmerah. Veselost preganja Eskimom vsako črnogledost, saj drugače ne bi mogli živeti v tej pokrajini. Še važnejša je seveda hrana. Brez nje se ne da živeti. Kdor se ne pokori že v mladosti tema zahtevama življenja, je obsojen na propad.«

ROBERT MERLE

12

»Greva! Ne, meni prav nič ne diši, da bi me preklalo takole na dvojel... Za oficirja se že spodobi, da umre takšnele junaške smrti. Njegova dolžnost je, da kaže navdušenje, ne pa naša!«

Pirjel je strojnico, ko da jo namerava vzdigniti. Tedaj sem brž svojo roko položil zraven njegove in rekel:

»Ti lahko greš, če hočeš. Jaz ostanem. Strojnica tudi.«

Odmaknil je roko in me osuplo pogledal.

»Aber Mensch!« je rekel s hripavim glasom. »Saj si čisto ob pamet! Če se vrnem brez strojnice, me ustrelijo! Jasno kot beli dan!«

Tedaj pa mu je kri zalila oči, ki so se mu še bolj razširile. Zaklel je in me s pestjo sunil naravnost v prsi. Omahnil sem nazaj, Schmitz pa je oberoč pograbil strojnico in jo dvignil.

Bliskoma sem pograbil puško, jo nabil in pomeril vanj. Obstal je kakor okamenel, njegove oči so se zapičile vame.

»Ampak... ampak... ampak... je jecljal.

Sedel sem nepremično, molče, moja puška je bila ves čas naperjena vanj. Počasi je položil strojnico nazaj, sedel zraven nje in pogledal vsrnan.

Položil sem puško na kolena in gledal, da je bila cev

še vedno obrnjena proti njemu, potem pa sem v strojnico vtaknil nov trak nabojev. Schmitz me je opazoval z zevajočimi usti, njegove porcelanaste oči so pomežikovale, potem pa se je brez besede znova z licem naslonil na strojnico in pričel streljati. Že čez nekaj trenutkov so okrog naju znova pokale granate in naju zasipale s peskom.

Iz cevi strojnice se je že kadilo in rekel sem:

»Prenehaj!«

Schmitz je prenehal streljati in ozrl se je vame. Z desno roko sem še vedno držal puško, z levo pa sem vzel svojo čutaro, jo z zobmi odprl in zlil vodo na cev. Voda je čvrčala in se nad razbeljeno cevjo spreminjala v oblake pare. Tako, sovražnik naju ne bo več vzel na muho.

Schmitz je sedel kakor kup nesreče. Molče me je opazoval. Po bradi mu je curljal znoj.

Naposled je spregovoril z boječim glasom:

»Pusti me, da odidem.«

Odkimal sem. Obliznil si je ustnice, zaokrožil z očmi in rekel z brezbarvnim glasom:

»Strojnico ti pustim. Pusti me, da odidem.«

»Lahko greš, če hočeš, a brez puške.«

Usta so se mu razprla in srepo me je pogledal.

»Norec! Enkrat ena, da bi me ustrelili!«

In ker sem molčal, je nadaljeval:

»Zakaj pa brez puške?«

»Me prav nič ne mika, da bi me ustrelil v hrbet, potem pa vzel strojnico.«

Zavzeto me je pogledal.

»Prisežem, da nisem mislil kaj takšnega!«

Spet je zaokrožil z očmi, potem pa spregovoril z otroškim, tihim in moledujočim glasom:

»Prosim, pusti me, da odidem.«

Privzdignil je glavo, počasi vstal, v naslednjem hipu

pa je že dvignil roke kakor lutka in se pognal proti meni. Sprožil sem. Na prsih se mu je naredila velika črna luknja in ves sem bil obrizgan z njegovo krvjo.

Schmitz je bil velik in težak, zato sem ga komaj odvlekel v stran. Ko sem se ga naposled vendarle znebil, sem mu vzel čutaro — vzel sem tudi Beckerjevo čutaro — in znova polil strojnico. Potem sem čakal. Strojnica je bila še prevročna, da bi smel streljati. Pogledal sem Schmitza. Ležal je na hrbtu, kakor je bil dolg in širok. Njegove veke so bile lahko priprte, dajale so mu izraz tistih lutk, ki odprejo oči, če jih postaviš pokonci.

Strojnico sem odnesel za dvesto metrov naprej, v neko manjšo, a globljo luknjo. Tam sem jo vgnedil in se z licem naslonil nanjo. Začutil sem, da sem ostal popolnoma sam, pred mano se je bleščala strojnica in obšlo me je veselo zadovoljstvo.

Kakih osemsto metrov pred sabo sem na lepem zagledal Hindujce. Tako počasi so zrastle iz tal, da se mi je zdelo že kar smešno. Potem so se z drobnimi koraki in v dolgi, strnjeni črti, ki je tekla skoraj vzporedno z mojimi jarkom, pognali proti meni. Natanko sem razločil, kako se premikajo njihove dolge, vitke noge. Kmalu se je za temi pokazala nova vrsta, za njo še tretja. Imel sem jih pred sabo kakor pri paradi. Strojnico sem nameril na skrajni konec prve vrste in pritisnil na sprožilec. Med streljanjem sem strojnico počasi premikal iz leve na desno in od desne na levo, potem sem jo nekaj časa držal proti sredini črte, čez čas pa sem jo spet premaknil na levo. Nato sem prenehal streljati.

V tistem trenutku sem začutil, ko da bi me nekdo z vso silo udaril po levi rami. Vrglo me je na hrbet, a sem se takoj nato pobral. Ogleдал sem si ramo. Bila je vsa v krvi, prav nič me ni bolelo, vendar pa roke nisem mogel premakniti. Z desnico sem poiskal zavoječek z obvezo, ga

PO KMEČKOZBORSKIH VOLITVAH:

Več aktivnosti v krajevne kmečke odbore!

Volitve v kmečka poklicna zastopstva so za nami. Izvoljeni mandatarji bodo v prihodnjih tednih pričeli prevzemati funkcije in odgovornosti, najprej v kmetijski zbornici, nato v okrajnih kmečkih zbornicah, naposled pa v krajevnih kmečkih odborih. Naloge, ki jih bodo morali v prihodnjih petih letih rešiti, bodo nedvomno težje in odgovornejše od nalog, ki so jih imeli mandatarji v kmečkem poklicnem zastopstvu v zadnjih volilnih periodah. Zato ne bo odveč, če se bomo v naslednjih vrsticah nekoliko pomudili pri vlogi in nalogah kmetijske zbornice, okrajnih kmečkih zbornic in krajevnih kmečkih odborov.

Po zakonu iz leta 1959 ima kmetijska zbornica na Koroškem nalogo, da zastopa koristi kmečkega prebivalstva, skratka vseh, ki posedujejo ali imajo v najemu kmetijsko zemljo in ki kmetujejo. To nalogo opravlja kmetijska zbornica s pomočjo krajevnih kmečkih odborov, ki obstojajo v vsaki občini, s pomočjo odborov okrajnih kmečkih zbornic ter s pomočjo izvoljenega občnega zbora kmetijske zbornice in njenega uradniškega aparata.

Delokrog kmetijske zbornice, okrajnih kmečkih zbornic in krajevnih kmečkih odborov v izpolnjevanju osnovne naloge zastopanja koristi kmečkega prebivalstva, je v zakonu točno določen. Kmetijska zbornica je dolžna, da obravnava želje in predloge na vseh področjih kmetijstva. Svoje ugotovitve in dognanja mora posredovati zakonodajnim in izvršnim organom v deželi in državi. To nalogo mora opravljati ne glede na to, če zakonodajni organi in oblasti to od nje zahtevajo ali ne.

Nadaljna bistvena naloga kmetijske zbornice je, da mora zavzeti stališče k vsem

osnutkom zakonov in drugih predpisov. Stališče pa mora zavzeti tudi k vprašanju ustanovitve ali spremembe javnih ustanov, ki služijo pospeševanju kmetijstva, nadalje k vprašanjem uvoza in izvoza kmetijskih pridelkov in k vprašanjem izobraževanja kmečkega prebivalstva. Njena naloga pa je tudi, da pospešuje ukrepe za dvig kmetijske proizvodnje na vseh njenih področjih. V ta namen je dolžna ustanovljati zavode in ustanove za pospeševanje kmetijstva in jih upravljati ali pa pri njihovem upravljanju sodelovati. Od kmetijske zbornice ustanovljeni zavodi, ustanove in podjetja morajo pomagati izboljšati gospodarski, socialni in kulturni položaj kmečkega prebivalstva.

Vse te naloge mora kmetijska zbornica opravljati v korist vsega kmečkega prebivalstva v deželi, ne glede na velikost in obseg kmetijskega obrata. Pri njihovem izvrševanju občni zbor kot vrhovni organ kmetijske zbornice nima le svojega prezidija, strokovnih odborov in strokovnih oddelkov z odgovarjajočim številom strokovnjakov in uradnikov, marveč ima kot svojo podaljšano roko navzdol še okrajne kmečke zbornice in krajevne kmečke odbore. Krajevni kmečki odbori imajo v območju občine, okrajne kmečke zbornice pa v območju okraja iste naloge kot jih ima v deželnem merilu kmetijska zbornica.

SREDSTVA KMETIJSKE ZBORNICE

Naloge kmetijske zbornice, okrajnih kmečkih zbornic in krajevnih kmečkih odborov bi bile samo na papirju, če ne bi kmetijska zbornica razpolagala z ustreznimi sredstvi tako za izpolnjevanje svoje naloge kot kmečko poklicno zastopstvo, kakor tudi za izpolnjevanje nalog na področju pospeševanja kmetijske proizvodnje in na področju gospodarskega, socialnega in kulturnega napredka kmečkega prebivalstva.

Ta sredstva nikakor niso malenkostna. Obstojajo iz doklad za kmetijsko zbornico na zemljiški davek, ki jih mora plačevati vsak kmetovalec, in iz prispevkov deželne in zvezne vlade. Medtem ko služijo doklade za kmetijsko zbornico predvsem za izpolnjevanje nalog kot poklicnega zastopstva kmečkega prebivalstva, služijo prispevki dežele in države predvsem pospeševanju kmetijske proizvodnje in pospeš-

vanju gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi kmečkega prebivalstva.

Ta sredstva so — kakor smo lahko spoznali v eni izmed zadnjih števil — v zadnjih petih letih na Koroškem dosegla pomemben znesek več kot pol milijarde šilingov in so naraščala iz leta v leto. Da si ta sredstva delita deželna vlada in kmetijska zbornica, nima nič na stvari, kajti pri uporabi teh sredstev agrarni referat deželne vlade in kmetijska zbornica najtesneje sodelujeta. Poleg tega ima kmetijska zbornica tudi po zakonu možnosti, da odločilno vpliva na razdelitev in uporabo teh sredstev v agrarnem referatu deželne vlade.

Od leta 1961 naprej, odkar je v veljavi splošni zakon o kmetijstvu s svojim „zelenim poročilom“ in s svojim „zelenim načrtom“ sredstva za pospeševanje kmetijske proizvodnje in za pospeševanje gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi kmečkega prebivalstva stalno naraščajo. Tako je bilo leta 1961 v te namene na Koroškem na razpolago 80 milijonov šilingov, lani pa že 142 milijonov šilingov. Do takega povečanja je prišlo, ker so se poleg sredstev „zelenega načrta“ povečali tudi prispevki deželne vlade. Prihodnje leto se bodo ta sredstva še povečala.

Odkar je v veljavi „zeleni načrt“, narašča tudi obseg pocenjenih kreditov za kmetijstvo, tako imenovanih agrarnih investicijskih kreditov za nakup kmetijskih strojev, plemenske živine in za gradnjo in preureditev kmetijskih poslopij. Leta 1961 je koroško kmečko prebivalstvo najelo teh kreditov v skupni višini 51 milijonov šilingov, lani pa že v višini 86 milijonov šilingov. Ti krediti so za kmečko prebivalstvo zelo koristni, ker so na razpolago proti 3 % obresti in ker jih je treba vračati v polletnih obrokih tekom 5 do 20 let. Pravilno uporabljani se ti krediti takorekoč odplačujejo sami od sebe.

BISTVENE NALOGE KRAJEVNIH KMEČKIH ODBOROV

Vloga in pomen izvoljenih krajevnih kmečkih odborov, okrajnih kmečkih zbornic in kmetijske zbornice sta torej sedaj večja, kakor sta bila pred letom 1961. Pri tem se vsiljuje vprašanje, kaj so spričo položaja južnokoroškega kmetijstva in kmečkega prebivalstva najbolj neposredne in najvažnejše naloge krajevnih kmečkih odborov po naših krajih in naših zastopnikov v okrajnih kmečkih zbornicah in v kmetijski zbornici?

V danih okoliščinah moramo še vedno postaviti na prvo mesto uvedbo organiziranih preiskav zemlje na zalogo hranil v njej. Tem kemičnim analizam zemlje mora slediti izdelava gnojilnih načrtov in uvedba potrebnega gnojenja z mineralnimi gnojili.

V Evropi vedno manj krompirja

Evropski kmetje zadnja leta močno omejujejo pridelovanje krompirja. V območju EGS so ga leta 1963 sadili še 2 milijona 197.000 hektarjev, letos pa se je njegova površina zmanjšala na 1 milijon 685.000 hektarjev.

Še bolj kot države EGS omejujejo proizvodnjo krompirja države EFTA. V šestih njenih državah (izvzemši Portugalsko in Norveško) je v istem času površina krompirja nazadovala od 2 milijona 818.000 na 2.209.000 hektarjev.

Po državah gledano se je v tem času s krompirjem posajena površina povečala le na Holandskem, povsod drugod pa je nazadovala. Najbolj je nazadovala v Franciji, Luxemburgu, Veliki Britaniji in na Danskem, najmanj pa v Švici, Italiji in Belgiji. V Avstriji je bilo letos s krompirjem posajenih 140.000 hektarjev, leta 1963 pa še 161 tisoč hektarjev.

To je po naših krajih še vedno najosnovnejši ukrep, da bomo povečali in kvalitetno izboljšali zlasti pridelok krme na travnikih. Ker so v ta namen na razpolago pomembne subvencije kmetijske zbornice za dobo treh let, je prav in potrebno, da krajevni kmečki odbori vključijo v to akcijo vse vasi, ki je še niso izvedle in kjer je gnojenje še vedno površno in enostransko.

Skladno s tem je treba po naših vaseh, kjer pridelovanje žita in okopavin iz delovnotehničnih razlogov itak omejujemo, začeti z izboljšanjem spravila in konzerviranja krme, z gradnjo ustreznih velikih silosov in z uvedbo prevetravanja sena na skednju, v poletnem času pa — kjer le gre — z uvedbo pašno-košnega sistema na travnikih, kajti najcenejša mehanizacija spravila krme je še vedno goveji gobec. Da morata po tej poti potem slediti nakup dobre plemenske živine z naglo rastnostjo in veliko molznostjo in ustreznim preureditvam gospodarskih poslopij za večje število živine in za olajšano delo, se razume samo po sebi, ker je le po tej poti mogoče zaključiti krog prizadevanj za večjo produktivnost kmetije in za boljši zaslužek kmečkih ljudi.

Za vse te ukrepe so na razpolago tako subvencije kot agrarni investicijski krediti, ki jih upravlja kmetijska zbornica. Krajevni kmečki odbori morajo biti motor teh ukrepov, s čemer seveda njihove naloge še zdaleka niso izčrpane. Skladno s temi ukrepi se je treba po naših vaseh lotiti vsaj še dveh nadaljnjih ukrepov, to je zložitve ali komasacije kmetijskih zemljišč in združevanja kmetov v proizvodne skupnosti, ki šele omogočajo izenačeno kvaliteto blaga, ki bo na trgu vedno našla odjemalca in ki bo vedno tudi najbolje plačana.

Tendence

v koroški prašičereji

Pri septembrskem štetju prašičev je bilo na Koroškem ugotovljeno največje nazadovanje njihovega števila. Našteli so jih le 199.255, to je za 14,3 odstotka manj kot septembra 1965. Na Koroškem že od leta 1961 naprej septembra niso našli tako malo prašičev kot letos.

Koroški padec števila prašičev je izreden. V državnem merilu je njihovo število padlo le za 7,1 odstotka, pri čemer so jih na Dunaju in v Vorarlbergu našli več kot lani. Do nadpovprečnega nazadovanja števila je prišlo le še na Gradiščanskem in Zgornjem Avstrijskem, kjer so jih našli za 10 odnosno 8,9 odstotka manj.

Ne glede na to pa je tudi na Koroškem že v prihodnjem letu računati z zopetnim naraščanjem števila prašičev. Da bo do tega prišlo, kaže izredno visoko število brejih svinj pri septembrskem štetju po vsej državi in tudi na Koroškem. Teh je bilo v državnem merilu za 20,2 odstotka več kot septembra 1965.

z zobmi raztrgal ter potisnil gazo med bluzo in rano. Cela ko sem se rane dotaknil, nisem ničesar čutil. Pomislil sem, da je verjetno zdaj napočil trenutek, ko se bo treba vrniti k svojim in odnesti strojnico.

Med umikom sem na neki manjši vzpetini pred šopkom palm opazil krdelce hindustanskih konjenikov. Na nebu so se začrtavale njihove dolge in tanke sulice. Vgnezdil sem strojnico in jih pokosil.

Po tem sem napravil še kakih sto korakov proti našim črtam, kmalu nato pa sem verjetno omedlel, kajti ničesar več se ne spominjam.

Ko se mi je rana zacelila, so me odlikovali z „železnim križem“ in me poslali na palestinsko fronto, v Birsebo. Tam pa nisem ostal dolgo, kajti našel sem se malarije in so me takoj nato evakuirali v Damask.

V bolnišnici sem nekaj dni preležal v blodnjah in omedlevici. Moj spomin se nadaljuje od dne, ko sem se zavedel in zagledal rožnat obraz, ki se je sklanjal nadme.

„No, bo šlo, Junge?“ je vprašal neki nasmejani glas.

„Bo, Fräulein.“

„Nič Fräulein,“ je rekel glas. „Vera mi je ime. Za nemške vojake sem Vera. Zdaj pa pozor!“

Dvoje mladih in močnih rok me je objelo in privzdignilo.

Vse se mi je vrtele pred očmi. Nesla me je neka ženska, slišal sem njeno piskajoče dihanje in čisto zraven svojih oči sem opazil debele kaplje znoja, ki so se ji bleščale na vratu. Potem sem začutil, da me je položila na posteljo.

„Tako!“ je rekel nasmejani glas. „Zdaj ko našega fanta ne trese več mrzlica, ga lahko umijemo...“

Čutil sem, kako me slačijo, po telesu mi je šla umivalna goba, potem so me zbrisali z neko grobo tkanino. Odpočil sem se in osvežil. Ležal sem z na pol odprtimi očmi.

Počasi sem obrnil glavo, vrat me je silno bolel — in opazil sem, da ležim v neki majhni sobi.

„Na, Junge, se zdaj dobro počutiš?“

„Dobro, Fräulein.“

„Vera! Za nemške vojake sem Vera.“

Rožnata roka mi je privzdignila glavo, me potapljala po ušesih in mi počasi položila glavo nazaj na čisto blazino.

„Ti ne bo narobe, če boš sam v sobi? Ali veš, zakaj smo te prenesli semkaj?“

„Ne vem, Vera.“

„Ker ponoči tako vpiješ in lomastiš okrog sebe, da ne more nihče spati.“

Zasmejala se je in se sklonila, da mi je robove odeje zataknila pod žimnico. Koža njenega vratu je bila zardeča, ko da bi pravkar stopila iz kopeli, imela je gladke in polne roke, prijetno je dišalo po boljšem milu.

„Kako ti je ime?“

„Rudolf Lang.“

„Prav, kar Rudolf ti bom rekla. Seveda, če gospod dragonec dovoli...“

„O, prosim, Vera.“

„Lej no, kako je olikan za dragonca! Koliko si star, Rudolf?“

„Šestnajst let in pol imam.“

„Gott im Himmel! Šestnajst let!“

„In pol.“

Spet se je zasmejala.

„Aha, tiste polovičke leta pa res ne smemo pozabiti, kaj, Rudolf? Prav tista polovica je pomembna, nicht wahr?“

Smejala se je in me pogledala.

„Od kod si?“

„Z Bavarskega.“

„Z Bavarskega? Ach! Bavarci so tako trdoglavi! Si tudi ti trdoglav, Rudolf?“

„Ne vem.“

Spet se je zasmejala in me z roko pobožala po licu. Potem se je zresnila in z vzdihom rekla:

„Šestnajst let, tri rane in malarija!“

Potem pa je še dodala:

„Res nisi trdoglav, Rudolf?“

„Ne vem, Vera.“

Smejala se je.

„Lepo. Zelo lepo od tebe, da tako govoriš: Ne vem, Vera... Ne veš in odgovoriš: Ne vem Vera... Če bi vedel, bi pa odgovoril: Da, Vera. Ali pa: Ne, Vera... Kaj ne?“

„Da, Vera.“

Spet se je zasmejala.

„... Da, Vera!... No, no, zdaj pa dovolj pogovora. Vročina se te najbrž spet loteva. Ves si rdeč, Rudolf... Pa zvečer na svidenje, fantek.“

Naredila je nekaj korakov proti vratom, potem pa se je obrnila in se znova nasmehnila.

„Saj res, Rudolf, povej no, komu pa si zlomil nogo?“ Vzdignilo me je. Srce mi je udarjalo ob rebra in ves prestrašen sem jo gledal.

„Kaj pa ti je?“ je osupnila in pohitela k moji postelji. „No, no, kar leži... Kaj je bilo, a? ... Saj to sam pripoveduješ v blodnjah... No, Rudolf, ulezi se lepo nazaj.“

Prijela me je za rame in me poskušala položiti nazaj v posteljo. Potem je nekdo sedel na mojo posteljo in mi položil roko na čelo.

„No, zdaj je že bolje,“ je rekel neki glas. „Kaj mi mar, pa če si polomil noge celi armadi!“

(Nadaljevanje sledi)

Tole mi je pripovedoval prijatelj. Kupil sem jo od Kitajca, ki je bil nesramno ponižen in je skovikal kakor sova. Dobro se spominjam, da je legal mrak. Ravno sem preudarjal, da se je ta dan dopolnil sedmi mesec, kar sem živel v tem zadušljivem mestu, sam in nezadovoljen in hišel proti domu, samo da bi prej ko mogoče izginil z ulice, kjer se mi je v jesenski megli venomer povračala misel: da bodo od vseh teh ljudi nekoč ostali samo okostnjaki. Nešteto ljudi pa je valovalo in hrumelo in mi zadrževalo hojo.

Tako sem hodil vsak večer, nezadovoljen kakor mladi fantje, ki gredo zgodaj domov. Vendar sem bil ta večer nekako bolj vesel, kakor da nisem tako osamljen. V desnem žepu sem imel žensko iz slonove kosti.

Ko sem prišel domov, je bil ogenj pograšen in v sobi je smrdelo po premogu. Zastonj sem zvonil in klical služinčad. Bil je eden takih večerov, ko gre vse navzkriž in ni nobena reč na svojem prostoru. Pomaranče so bile brez soka. Služkinja je pozabila naliti vode. Tedaj sem se domislil kipca v žepu. Potegnil sem ga na dan in ga postavil na mizo pod svetilko. Sence so se lepo razporedile. Bleščala so se ji ramena in ličnice. Videti je bilo, kakor da se smehlja. Bila je mojstrsko izrezljana, kakor vsi bogovi, zmaji in opice, ki jih prodajajo Kitajci. Bilo je, kakor da sta me minila slaba volja in dolgčas.

Ko sem bral v postelji, sem tu pa tam kdaj pogledal proti nji, kako stoji, drobcena a svella in skladna stvarca, v kolobarju luči pod svetilko. Dolgo sem bral, dokler mi ni knjiga postala težka in se mi niso vrslice pomešale in skrivenčile. Zazdelo se mi je, kakor da sem zaslišal, kako je knjiga padla; pomislil sem na to, da bi bilo treba ugasniti luč, vendar sem bil preveč utrujen in vse skupaj se mi je zazdelo tako težko in daleč stran. Sicer se je pa tedaj zgodilo nekaj, kar mi je povsem pritegnilo pozornost.

Iz nekakšne sive svetlobe je zrasla drobna deklica iz slonove kosti in se mi začela primikati, čedalje večja in čedalje bližja, dokler ni nazadnje sedla na posteljo zraven mene, se mi nasmehnila in ne da bi kaj pozdravila, kakor da je bila še ravnokar pri meni in da je samo za trenutek odšla stran, pa se zdaj spet vrnila.

Niti začudil se nisem, kolikor bi bilo treba. Samo malo sem se vzravnal na blazinah. Ženska pa se je še kar naprej smehljala in rekla:

»Vedela sem, da mora biti tako. Vse je namenjeno. Pa tudi v resnici, kaj bi bilo iz vas brez mene?»

Začel sem se mešati.

»Moj bog,« je rekla ženska, »kako dolgo sva bila vsaksebi in nikoli nobene besedice, srce pa prepolno; vendar sem med dolgim čakanjem ves čas verjela in vedela, da bova še prišla skupaj in da ste ustvarjeni vi zame in jaz za vas.»

»Ampak...«

»Ne, nič ne govorite; bili ste trdosrčni; kako ste mogli tako dolgo odlašati?»

»Ampak...«

»Ampak zdaj je vse dobro. Odslaj je vse najino skupno; življenje in delo in smrt; od danes naprej do vekomaj.»

»Ampak...«

»Ženska pa se je čedalje bolj razvnela.

»Ja, odslej bova skupaj živela, ustvarjala, trpela.»

V zadregi in zmedenosti, ki mi je že začela prehajati v obup, sem skoraj zavpil tisto, na kar sem najmanj mislil.

»Pa saj ste vendar iz kostil!»

»Ka-a-aj sem ja-a-az?»

In ženska se je nasršila in stopila na prste, da je vse kazalo,

IVO ANDRIČ:

Ženska iz slonove kosti

da bo nastal pobesnel prizor in škandal.

»Iz česa sem ja-a-az?!«
»Iz slonove... hočem reči... iz...«

Zavrnila je kakor ranjena. Še bolj sem se privzdignil, tako da sem že na pol sedel. Po prvem kriku je samo še ječala.

»Ojoj, ojoj, kako vas je svei izpridil, kako sta otlopeli; ojej, ne morete doumeti ljubezni in dobrote, ne osrečiti nikogar.»

Kimal sem v znamenje, da je v resnici tako, ker sem upal, da me nemara vendar le zapusti skušnjavka, vendar me ni niti pogledala, temveč je razburjeno nadaljevala.

»Pa ravno zato vas ne morem zapustiti; moram se žrtvovati in oslati ob vas, ker ste tako slabi, tako bolni, da vam bom stregla kakor mati, kakor sestra, na vekomaj...«

Tedaj sem jasno sprevidel, da ni zame ne rešitve ne pomoči. In prevzela me je taka groza, kakor sem jo dotlej poznal samo v redkih stra-

hotnih sanjah. Dobro sem vedel kako smo brez moči zoper človeško neumnost in sebičnost, kadar si nadeneta ginljivo in vzvišeno podoba. Vzravnal sem se in sklenil, da bom z vsemi močmi prepodil to nesrečo od sebe. Pa je tako hitro in toliko govorila, da nisem ničesar več razumel, samo vselej, kadar sem zaslišal, da je ponovila besedo večnost in »ostati na vekomaj«, se je pred menoj odprlo sivo brezno in vselej sproti sem ves vztrepetal od groze in vnovič onemel. Pomislil sem celo na to, da bi jo spodil ven, vendar sem imel roke in noge kakor hrome. Komaj sem se nekako prikopal do besede.

Govoril sem kot človek, ki se bojuje za življenje. Rekel sem ji, zelo raztrgano, da je iz kosti, da je lutka, da sem jo kupil za svoj pošteno zasluženi denar, zdaj pa se mi je skopala na vrat; ozmerjal sem jo, da je smešna, tuja, kilajska. Nazadnje sem zavpil, kolikor mi je dalo grlo: »In zdaj ste treščili v mojo hišo iz daljnega sveta in mi

razgrnili svoje občutke. Prišlo vam je na misel, da bi delali dobra dela na meni! Da bi delili z menoj svojo neumno večnost in mi pomagali pri delu, ki sem mu že tako sam komaj kos? Takoj se mi spravite izpod nog! Ven!»

Ne spominjam se več, kaj sem ji vse prerekel v svojem strahu in v zadnjem upanju, da jo bom nemara vendarle kako užalil, da bo tako odšla. Pa je samo prizanesljivo kimala tako z glavo in se sploh nikamor ni ganila.

Prizadeval sem si, da bi se odvlekel iz postelje, vendar sem mahoma opazil, kako se je ženska zraven mene začela širiti. Bolj in bolj sem se odmikal proti steni, ko pa me je pritisnila ob zid, sem se pognal. Ženska pa se je čedalje bolj širila, dokler ni povsem izgubila oblike in ni kakor siv mlačen dim napolnila vse sobe.

Tekal sem po hiši, vendar je dim nazadnje napolnil tudi hišo in vse ulice, in ko sem pobliznel od groze in zasopel od teka prišel do nekoga starega zidu na robu mesta, sem videl, kako se s strahotno naglico kakor morje in lava širi dim proti meni. Slisnjen v kot in brez moči sem vzdignil glavo proti nebu, vendar je bilo nebo zagrjeno. Nad menoj in okoli mene so bili sami gosti oblaki težkega, dušljivega dima. Večnost.

Ko sem sprevidel, da se ne morem bojevati in ne bežati, sem zavpil na ves glas, z zadnjimi brezupnimi močmi. In glej, kakor po nekakšnem čudežu se je začela megla okoli mene počasi redčiti in se odmikati, tako da sem kakor skozi redki dim zagledal kolobar zelenkaste luči. Tako sem se prebudil.

Pomel sem si oči, še zmeraj ves prestrašen in osupel. Srce mi je razbijalo prav pod vratom. Zrak se mi je dozdeval moreč in zagaten. Bil sem ves prepoten. Vstal sem. Pod svetilko, ki sem jo bil pozabil ugasiti, je stala drobna deklica iz slonove kosti. Na nji so lepo ležale sence, osvetljene ploskve pa so se smehljale.

Zona me je obhajala in roke so se mi še tresle, ko sem jo prijel. Odprl sem okno. Zdelo se mi je, da se ne bom rešil more. dokler ne bom zaslišal, kako se bo zveneče razletela na drobcene koščke na granitnem tlaku.

V mestu je bila pozna noč brez zvezd in oblik, pregrinjena iz same vlažne teme in tihote, ki človeka straši. Zamahnil sem in na vso moč vrvel kipec na ulico. Polje pa obmirval in vlekel na ušesa, kdaj bo figurica priletela ob tla in se raztreščila. Čakal sem, pa sem zaslišal samo, kako mi zamolklo bije srce; slišal sem tudi svoje kratko, gosto in zadržano dihanje, vendar nisem zaslišal, da bi bilo kaj padlo na kamen in da bi se bila ženska iz slonove kosti razbila. Mravljinci so me vnovič spreleteli. Čakal sem, a kipec ni priletel na tla. Lasje na glavi so mi bili kakor led, da so me zaboletli. Pogledal sem proti mirni svetilki in proti temni ulici. Kam je neki zletela? Pa ne, da se prikazni igrajo in mi vsiljujejo nevidno igro? — Vendar sem to pomislil samo za trenutek, ker se mi je takoj vrnila jasna stara zavest: da ni prikazni in da je vse, kar se dogaja z nami, ena sama velika resničnost. Ves sem odrevenel, zaprl okno, sedel k luči in sklonil glavo ob misli: da jo bom prav gotovo še kje srečal.

Verjemi, da še danes trepečem od vražjega napora tiste noči.

Za dobro voljo

»Ali si morebiti pozabil, da sem ti pred enim mesecem posodil sto šilingov?«

»Kje pa! To spada k mojim najlepšim spominom.«

*

»Martin,« zavpije profesor, »zakaj ste se pravkar smejali?«

»Jaz — pravkar sem na nekaj mislil.«

»Tako! Med šolsko uro nimate kaj misliti. Ste razumeli? Sedite!«

*

»No, dragi sin, kako je bilo v šoli?«

»O, kar dobro, tata. Učitelj je rekel, če bi bili vsi takšni, kot sem jaz, bi lahko šlo zapri.«

*

Pisatelj se pogovarja s prijatelji:
»Deset let sem potreboval, da sem spoznal, kako sploh nimam talenta za pisanje.«
»Zakaj nisi nehal?«
»Ni šlo več. Sem bil že slaven.«

*

Ko je sprevednik opazil, da se škot vozi brez vozne karte, se je tako razjezil, da mu je orgel kovček skozi okno.

»Morilec! kriči škot. »Ubili ste mi edinega sina!«

*

Neka dama čestita staremu profesorju k petinasedemdesetletnemu rojstnemu dnevu.

»Ali se še spominjate, gospod profesor, pred natanko petdesetimi leti ste me prosili za roko.«

»Da, da. Kako je že bilo? Ali sem jo dobil?«

*

»Gospod profesor, zdravnik je prišel. Hoče k vam.«

»Ah, vedno me kdo motil! Nikogar nočem videti! Recite mu, da sem bolan.«

*

»Veseli me, da vas vidim. Kako gre gospodu soprogu?«

»Nisem poročena, gospod profesor.«

»A tako? Potemtakem je vaš gospod soprog še samec?«

*

»Ali so bila med darili za rojstni dan tudi kakšna posebna presenečenja?«

»Bi rekel. Od Franceljna sem dobil knjigo, ki sem jo enkrat posodil Milanu.«

Smeh stoletij

Slavnemu gledališkemu igralcu Kainzu se ni zmerom godilo tako dobro kot v poslednjih letih. V mladosti je moral vrsto let igrati na podeželskih odrih.

V majhnem mestu je nekoč igral junaka, ki na koncu obleži mrtev na odru. Približal se je konec predstave. Kainz je že izrekel poslednje besede, »umrl«, toda — zastor ni hotel pasti. Kainz je ležal nekaj minut na odru.

Nazadnje ga je minilo potrpljenje, počasi je vstal, sam spustil zastor in pri tem dejal:

»Hudiča, človeku še po smrti ne dajo miru!«

●

Ob smrti avstrijskega cesarja Franca Jožefa se je okrog cesarskega dvora zbrala velika množica. Nekateri ljudje so celo jokali. Na balkonu se je pojavil dvorni maršal in začel tolažiti ljudstvo:

»Ljudje, nikar ne jokajte! Vse bo ostalo po starem!«

»Saj zato pa jokamo!« se oglasi neki dobrovoljček.

ART BUCHWALD:

Najdražja skodelica kave

Najzanimivejša stvar, ki jo lahko vidi svetovni popotnik v Carigradu, je znameniti suk, ogromna pokrita tržnica, v kateri razstavlja več kot dva tisoč prodajalnih vse, kar premore svet, začeni s prstanom Julija Cezarja pa do nekakšne praskalnice za hrbet, ki jo je uporabljala žena ne vem katerega sultana že. V tem suku iz XVI. stoletja žive in trgujejo najbolj zviti trgovci na svetu in ni se še rodila stranka, ki je ne bi ogoljufali.

Tudi jaz sem odšel v suk, da bi poiskal nekega Davuda, ki sta mi ga priporočila stara turška znanca Tex in Jux Bezsika. Takoj sem naletel na nekaj trgovcev, ki so mi prišli naproti z razširjenimi rokami in s smehljajem na obrazu. Vprašal sem jih, kje je Davudova trgovina.

»Ah, nesreča,« je dejal eden od trgovcev. »Davud je prejšnjo nedeljo umrl. Vstopite v mojo trgovino, prijetno hladno je notri.«

»Davud je na počitnicah,« je rekel drugi trgovec. »Mesec dni bo v Ankari, za ta čas pa je svoje stranke prepustil meni.«

»Davud je prišel na boben,« je odgovoril tretji trgovec. »Jaz sem prevzel njegove posle na njegovo blago. Tule gospod, kar z menoj!«

Še naprej sem iskal Davuda, a brez uspeha. Odgovorili so mi, da se je Davud utopil v Bosporu; da so ga zaprli, ker je pijan šofiral; da je emigriral v Ameriko; da mu je zgorela trgovina; da mu žena pravkar rodi; da je imenovan za veleposlanika v Jemenu in tako dalje.

Nazadnje sem se ustavil pred neko izložbo in začel občudovati prstan. Da ne bi storil tega! Preden sem sploh zaznal, kaj se dogaja z mano, so me zvelikli v trgovino in me posadili na trinožnik.

Trgovci iz carigradskega suka ne govorijo radi takoj o poslu. Prva stvar, ki vam jo ponudijo, je skodelica dobre turške kave.

Sprejel sem ponudbo. Včasih se zgodi, da je taka skodelica kave najdražja na svetu. Tudi ob tisoč dolarjev je lahko človek, prej ko zapusti trgovino. Med kuhanjem kave je spregovoril trgovec o nakitu. Vsak

kos je imel svojo zgodovino. Ta je pripadal verolomni sultanki, ki so ji odsekali glavo, ker si je drznila žaliti sultana, svojega gospodarja. Onega spet je nosil Konstantin Veliki. Tistale škaticla za uhanje pa je še Kleopatra.

Rekel sem mu, da se ne zanimam za te reči.

»Kako pa bi bilo s čudovitim turškim poročnim prstanom za vašo ženo? Nicky Hilton mi je odkupil enega za Terry Moore. Samo še tega imam.«

Stegnil je roko v blagajno in izvlekel prstan z diamanti, safiri in smaragdi, vdelanimi v pet zlatih obročkov.

»Prstan Nikyja Hiltona je imel le štiri obročke,« mi je zaupal.

»Zakaj pa mu niste prodali tega?«

»Ker sem ga rezerviral za vas!«

Začela sva se pogajati. Zahteval je dvesto petdeset dolarjev. Zasmehal sem se mu v brk. Začel je jokati kot otrok.

»Samo dva taka prstana sta na svetu. Dvesto trideset dolarjev. Dvesto. Prav, naj dam s sebe še zadnjo srajco? Sto osemdeset. V grob me boste spravili. Sto petdeset. Moja zadnja cena. Če zvedo za to v suku, me bo spremljala sramota do smrti. Nikar me tako ne glejte. Sto trideset. Torej sto trideset in še veliko skodelico kave povrhu.«

Popil sem drugo skodelico kave in odšel iz trgovine s prstanom. Z vrat prodajalne onstran ceste me je spet klical nekakšen trgovec.

»Pst! Rad bi govoril z vami! Kaj vam je prodal?«

»Prstan,« sem zašepetal. »Zakaj sprašujete? Ali ni na dobrem glasu?«

»Nasprotno, velik sloves uživa. Njegov brat ima tovarno stekla.«

Zdaj je bila vrsta na meni, da sem zajokal.

»Ko bi bil takoj odšel k Davudu,« sem ječal, »se mi ne bi to pripetilo.«

»Davud — saj to sem jaz,« je rekel trgovec veselo.

»Vstopite no in se usedite, da popijeva skodelico kave. Sicer pa poglejte tale haremski prstan, ki ga je Napoleon prodal Josephini...«

Prometne nesreče - bolezen časa

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) v svojem poročilu ugotavlja, da zahleva cestni promet vsako leto nad 100.000 človeških življenj. To število presega smrtno žrtve vsake izmed številnih nalezljivih bolezni, zato je skrajni čas za analizo tega problema z medicinskega stališča. Z drugimi besedami: Prometne nesreče, ki jih je čedalje več — pravi Svetovna zdravstvena organizacija — bi bilo treba obravnavati podobno kot epidemije in njihove posledice.

Zares vsestranska kampanja za varnost v prometu utegne pripomoči k boljšemu poznavanju vzročnih zvez pri nesrečah. Če pojmuemo prometne nesreče kot epidemijo posebne vrste, je nujno, da je tudi preprečevanje zasnovano podobno kot pri nalezljivih boleznih.

Znanstvena preiskava bo odkrila dejstva, ki niso razvidna iz uradnih statistik, je rečeno v poročilu WHO. Pri večini nesreč zdaj ni odgovorov na vprašanja, ali je bilo vozilo v tehnično dobrem stanju, ali so delovale zavore in krmilo, ali je bilo vozišče gladko, ali je avto v trenutku nesreče peljal čez kotanjno in podobno. Za obdelavo teh in cele vrste sorodnih vprašanj naj bi pritegnili k preiskavam cestnoprometne in tehnične strokovnjake.

Ker le izčrpna preiskava lahko prinese učinkovite varnostne ukrepe, se pristojne oblasti ne bi smele izogibati izdatkov v ta namen, ugotavlja poročilo Svetovne zdravstvene organizacije. Letalskih nesreč je mnogo manj kot avtomobilskih in vendar vsako izmed njih preiskujejo tudi po več tednov. Nasprotno pa ostanejo cestne prometne nesreče,

čeprav vsako leto zahtevajo več kot 100.000 človeških življenj, skoraj povsem neraziskane ali pa so raziskave zelo pomanjkljive.

Pozornost, ki jo posveča Svetovna zdravstvena organizacija posledicam cestnega prometa, predstavlja seveda le majhen del njene dejavnosti. Kako široka je ta dejavnost, vidimo že na tem, kako obsežno je gradivo, ki ga je ta organizacija zbrala o zdravstvenih problemih na svetu. Njena knjižnica hrani zdaj okoli 30.000 knjig z različnih področij medicine in o narodnem zdravju ter 2700 medicinskih revij in časopisov iz vseh predelov sveta. Razen tega ima knjižnica WHO bogato zbirko dokumentov o zdravju po svetu. Knjižnica prejme vsako leto okoli 2000 poročil vlad, katerih dežele so vključene v to organizacijo, ter od raznih medicinskih, raziskovalnih ter zdravstvenih ustanov.

Knjižnica WHO, ki ima svoj sedež v Ženevi, izmenjuje medicinske publikacije s 60 deželami. V njej se zbirajo znanstveniki, zdravniki, socialni delavci in medicinski knjižničarji, ki se tam strokovno izpopolnjujejo.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 'estro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Poročila — 10.03 Za gospodinjstvo — 11.10 Ljudska viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zbor — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zate — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 10. 12.: 8.05 Domači vrt — 8.45 Domača književnost — 14.05 Pozdrav nate — 15.30 Slapi lev s San Marca, roman — 15.50 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Govorimo o znanstvenih knjigah — 17.00 Cesar Madagaskarja — 18.00 Kulturni razgledi — 19.10 Odmev časa — 20.20 Kraja, igra — 20.45 Orkester iz Linza.

Nedelja, 11. 12.: 8.05 Kmetijska oddaja — 9.05 Orkester gledališča v Linzu — 9.40 Madžarske narodne pesmi — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Ogledata mesnega gledališča — 13.45 Iz domačih krajev — 14.30 Pozdrav nate — 16.30 Križem po svetu, križem skozi čas — 18.00 Nič kot veselje z glasbo — 20.10 Kdo je storilec — 21.15 Vprašajte ministra.

Ponedeljek, 12. 12.: 8.15 Dva brez milosti, roman — 8.45 Narodna glasba iz Slovenije — 15.15 Kamorna glasba — 15.45 Koroski knjižni koticak — 18.15 Tisk in gospodarstvo — 18.35 Oddaja zveznega mladinskega krožka — 20.20 Brali in razumeli — 20.35 Podobe iz stare Avstrije — 21.10 Srednja točilnica, glasbena oddaja.

Torek, 13. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Zapuščeni, zapuščeni — 18.00 Koroska avla — in motorevija — 18.15 Iz prva roka — 18.25 Če me vprašate — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.20 Rochada — 21.15 Pismo iz Maroka.

Sreda, 14. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Knjige za božično darilo — 15.30 Vse moje misli — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč potrebuje vsak — 18.30 Znanstveni pogovori — 20.20 Beg iz Seraila.

Četrtek, 15. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Ura pesmi — 15.30 Knjige za božično darilo — 15.45 Zima prihaja — 18.00 Deželna kulturna poročila — 18.05 Kmetijska oddaja — 18.20 Gospodarski komentar — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 XY ve vse — 20.20 Barbarine vejice — 21.10 Prepovamo in pripovedujemo o deželi Drava.

Petek, 16. 12.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.15 Kamorna glasba — 15.45 Četril ure domače obrti — 18.00 Koroski visokošolski tedni — 18.35 Kaj pravi industrija — 19.00 Oddaja avstrijskih prijateljev otrok — 20.20 Seina-Donava — 20.50 Aktualen prispevek — 21.00 Glasbene šarade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reporterji med potjo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 10. 12.: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.20 Gospodarstvo za vsakogar — 9.45 Popravi, kar so drugi

zakrivili — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Pihalna glasba — 14.40 Tahnični razgledi — 16.20 Madžarske narodne viže — 17.10 Voljna na mesec — 17.35 Za delovno ženo — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hitparada — 21.35 Mladinska oddaja.

Nedelja, 11. 12.: 8.15 Kaj je novega — 9.45 Klavirska glasba — 10.00 Ogledata domačega tiska — 11.15 Orkestralni koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Dva brez milosti, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Glasba ne pozna meja — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodija za nedeljski večer — 20.00 Petnajst let nedeljskega koncerta iz Münchena.

Ponedeljek, 12. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Za prijatelja oper — 14.20 Sodabni avstrijski komponisti — 15.35 Zaljubljenosti gosli — 16.00 Otroška ura — 17.25 Brali smo za vas — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Mednarodni glasbeni tedni v Luzernu.

Torek, 13. 12.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Mozartova dela — 14.35 Usodepalna ženitna ponudba — 16.00 Ogrožena mladina — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Poletji z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo.

Sreda, 14. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Teden pri Združenih

narodih — 13.30 Za prijatelja oper — 14.10 Sodabni avstrijski komponisti — 15.45 Otroška ura — 16.00 Snežna kraljica — 17.25 Iz raziskovalnega dela naših visokih šol — 17.40 Domači zdravnik — 19.30 Magazin za mladino — 20.30 Vseh dežel.

Četrtek, 14. 12.: 8.10 Dobrodošli v Avstriji — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Letalstvo za vse — 13.35 Slovenska glasba — 14.40 Domače pesmi — 15.45 Otroška telovadba — 16.00 Obisk v starih donavskih mestih — 17.25 Raziskovalci v gosteh — 17.40 Zenska oddaja — 19.30 Kako ravno bi bilo življenje brez spominov — 20.00 Vindobana, lepa mesto — 21.00 Kako so si podobe podobne.

Petek, 16. 12.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.20 Avstrijska snežna poročila — 13.30 Za prijatelja oper — 14.10 Sodabni avstrijski komponisti — 15.35 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otroška ura — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Sodišče zvečer — 21.00 Iz nabiralnika za pritožbo.

Slovenske oddaje

Sobota, 10. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Glasbene slike iz živalskega sveta.

Nedelja, 11. 12.: 6.15 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 12. 12.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda — Za našo vas — Beremo za vas — 18.00 Ura pesmi.

Torek, 13. 12.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Koroski kulturni pregled.

Sreda, 14. 12.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zaigrajte.

Četrtek, 15. 12.: 14.15 Poročila, objave — Žena in dom — Kaj pravila k temu.

Petek, 16. 12.: 14.15 Poročila, objave — Od petka do petka — Cerkev in svet — Beremo za vas.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 10. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.40 Iz albuma skladb za mladino — 10.15 Črne maske, odlomki — 10.40 Novosti na knjižni polici — 12.10 Igrajo veliki zabavni orkestri — 12.40 Jesenski ognji — 14.05 Koncert po željah poslušalcev — 15.30 Komorni zbor RTV Ljubljana — 17.35 Iz filmov in glasbenih revij — 18.15 Sonata od baroka do naših časov — 18.50 5 knjižnega irga — 20.00 V svalu operne glasbe — 20.20 Spoznavajmo svet in domovino — 22.10 Oddaja za naše izseljence.

Nedelja, 11. 12.: 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Preplah v Višnji gori, mladinska igra — 9.05 Voščila — 10.00 Se pomnila, tovariši — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.00 Športno popoldne — 15.30 Humoreska tedna — 17.30 Slopinja v snegu, radijska igra — 18.30 Carnava — 20.00 Naša potujoča glasbena skrinja — 21.00 Ob 30-letnici smrti Emila Adamiča.

Ponedeljek, 12. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.45 Hajka, otroška igra — 10.35 Moji spomini, podlistek — 12.10 Slovenski pevci zabavnih melodij — 12.40 Koncert holandskih pihalnih orkestror — 14.35 Voščila — 15.30 Koroski slovenski zbori — 17.05 Operni koncert — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Svet tehnika — 20.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije.

Torek, 13. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Slovenske narodne z gorenjskega kota — 10.15 Odlomki iz Bellinijevih, Verdijevih in Massenotovih oper — 12.10 Ansambel Borisa Franka in Henčkov trio — 12.40 Poljudna koncertna glasba — 14.05 Pet minut za novo pesmico

Dan človekovih pravic v radiu in televiziji

Za letošnji Dan človekovih pravic sta radio in televizija pripravila vrsto posebnih oddaj. Že v sredo je bila v radiu slušna igra pod naslovom „Univerzalna deklaracija človekovih pravic“, ki jo je pripravil sekretar sveta za izobrazbo avstrijske lige za človekove pravice cand. phil. Günter Strauch. Danes na predvečer Dneva človekovih pravic bo ob 19.30 uri govoril v radiu generalni sekretar Avstrijske lige za človekove pravice dr. Erich Körner. Jutri pa bo televizija v svojem 2. programu ob 20. uri oddajala film „Poinica“, o katerem bo uvodne besede govoril tiskovni referent Avstrijske lige za človekove pravice dr. Georg Bukovnik.

— 14.25 Iz jugoslovanske lahke orkestralne glasbe — 15.40 V terek nasvidenja — 17.05 Orkester RTV Ljubljana — 18.15 Iz naših rajalnih poslav — 18.50 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Zbor Kalo iz Šibenika — 20.20 Srednji napadalec je umrl ob zori, radijska igra.

Sreda, 14. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisar svet pravljic in zgodb — 9.45 Trije prijatelji, glasbena pravljica — 10.45 Človek in zdravje — 11.15 Slovenske narodne in umetne pesmi — 12.10 Madžarski ansambel zabavne glasbe — 12.40 Odlomki iz opere Carmen — 14.05 Trideset minut z Mozartom — 14.35 Voščila — 15.30 Komorni zbor RTV Zagreb — 17.05 Mladina sebi in vam. — 18.15 Iz naših študiov — 18.45 Naš razgovor — 20.00 Pesmi z gradu Gurra.

Četrtek, 15. 12.: 8.05 Glasbena matineja — 9.25 Pesmi in kala iz Srbije — 9.40 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Slovenski pevci v operah slovanskih skladateljev — 12.10 Ansambel Vilija Petriča in Irio Dorka Škoberneta —

Bogata izbira voščil

za božične praznike
in novo leto
s slovenskim besedilom
v knjigarni

„Naša knjiga“
Celovec, Wulfengasse

12.40 Iz starejše domače glasbe — 14.05 V deveti deželi — 14.45 Lirika za otroke — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Resnične zgodbe na opernem odru — 18.45 Jazikovni pogovori — 20.00 Četrkov večer — 21.00 Literarni večer.

Petek, 16. 12.: 8.05 Operna matineja — 8.55 Pionirski tednik — 10.15 Solistična glasba — 10.35 Moji spomini, podlistek — 12.10 Jugoslovanski pevci zabavnih melodij — 12.40 Domače pihalne godbe — 14.05 Odskočna deska za mladino — 14.35 Voščila — 15.40 Mladinska oddaja — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Vaši priljubljeni orkestri — 18.50 Kulturni globus — 20.00 Zborovske skladbe iz nemške in avstrijske ranesansne — 20.20 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

Italijanska po radiu — 19.00 Pisani balončki — 20.35 Vihar, drama.

Petek, 16. 12.: 12.10 Med tržaškimi stojnicami — 13.30 Glasbena potovanja okoli sveta — 18.00 Ne vse, toda o vsem — 19.10 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze — 20.35 Gospodarstvo in delo — 21.00 Koncert operne glasbe.

TELEVIZIJA

Sobota, 10. 12.: 17.03 Knjižni koticak — 17.30 Novo za ženo — 18.00 Plesni tečaj — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Bernard Show — 20.55 Starejši predal, veseloigra.

Nedelja, 11. 12.: 17.03 Počilnica na oloku vran — 17.20 Svet mladine — 18.25 Kaj lahko postanem — 19.00 Oddaja televizijskega direktorja — 19.30 Aktualni šport — 20.20 Progy na Dunaju — 21.45 Kakor vidijo drugi.

Ponedeljek, 12. 12.: 18.35 Tečaj francoščine — 18.55 Nepoznani svet — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Enaindvajset — 21.00 Maigret in anarhisti — 21.55 Poslanec in njegov valivci — 23.15 Plesni tečaj.

Torek, 13. 12.: 18.35 Tečaj angleščine — 19.00 Razmišljanje se obrestuje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Horizonti — 21.00 Pravljica, igra.

Sreda, 14. 12.: 11.03 Maigret in anarhisti — 11.55 Horizontalni — 17.03 Mala veda o risanju — 17.30 Peter in volk — 17.45 Marljivo ljudje — 18.35 Tečaj francoščine — 19.00 Podobe iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Veliki in mali svet — 22.15 Inozemski odmev.

Četrtek, 15. 12.: 11.03 Okoli Kilimandžara — 12.00 Komentar k časovnemu dogajanju — 18.35 Italijanska čina — 19.00 Športni kaleidoskop — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Vaš nastop, prosimo — 21.00 Predor, utopični film — 22.35 Plesni tečaj.

Petek, 16. 12.: 11.03 Veliki in mali svet — 18.35 Nepoznani svet — 10.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dunajski ljudje, dunajsko veselje — 21.30 Sedem dni časovnih dogajanj — 22.00 Diplomati v Avstriji.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroskem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo: in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasmelegasse 10, telefon 56-24. — Tiska Založniška in Hiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopolni na se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

PEČI in štedilnike znamke „Tirolia“ v najboljši kvaliteti in največji izbiri

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobri vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 201

Ta teden vam priporočamo:

Iz zaloge starih knjig

- Miško Kranjec: **NEKAJ BI VAM RAD POVEDAL**, zbirka satir in razmišljanj, 288 str., pl. 26 šil.
- France Bevk: **MALI UPORNIK**, mladinska povest iz zadnje vojne, 100 str., ilustr., pl. 8 šil.
- Prežihov Voranc: **LJUBEZEN NA ODORU**, črtice iz zbirke „Samarastniki“, 168 str., ppl. 12 šil.
- **SVET HUMORJA IN SATIRE**, zbirka veselih utrinkov iz dveh tisočletij, 448 str., usnje 42 šil.
- Lev Tolstoj: **POLIKUŠKA** in druge povesti velikega ruskega pisatelja, 248 str., br. 6 šil.
- Klaus Mann: **SYMPHONIE PATETIQUE**, roman o ruskem skladatelju Čajkovskem, 322 str., pl. 39 šil.
- Julija Bračič: **GRAŠČINSKI STRADARIJ**, kmečka povest o boju za pravico, 176 str., br. 5 šil.
- Blasco Ibanez: **KRYAVE ARENE**, napet roman iz dežele bikoborcev, 360 str., pl. 34 šil.
- Ksaver Meško: **MLADIM SRCEM**, zbirka povesti za mlade bralce, 112 str., ilustr., br. 3 šil.
- A. Serafimovič: **ŽELEZNA REKA**, roman iz časov ruske revolucije, 164 str., ppl. 10 šil.
- **HRVATSKI NOVELISTI**, zbirka novel z nanih hrvaških pisateljev, 256 str., ppl. 12 šil.
- Aleko Konstantinov: **BAJ GANJO**, neverjetne zgodbe o sodobnem Bolgaru, 160 str., ilustr., br. 4 šil.
- Irving Stone: **SLA PO ŽIVLJENJU**, roman o holandskem slikarju Vincentu van Goghju, 440 str., polusnje 62 šil.

- Tone Seliškar: **RIBIČ LUKA IN DELFIN**, zbirka mladinskih povesti o čudovitih doživljajih, 56 str., ilustr., kart. 32 šil.
- Ruža L. Petelinova: **PRAVLJICA O KRALJESTVU LAŽI**, slikanica velikega formata, barvne slike, br. 16 šil.
- Dr. Ivan Brlič: **METULJ**, poučna pripovedka o spoznavanju raznih vrst metuljev, 40 str. velikega formata, barvne slike, br. 28 šil.
- Petar Mardešič: **KRIŠTOF KOLUMB**, slikanica o odkritelju Amerike, 28 str. velikega formata, barvne slike, br. 20 šil.
- Karl May: **VINETOU**, veliki roman o indijanskem poglavarju, devet knjig skupaj 1040 str. pl. 104 šil.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse